

HET GERECHTELIJK TOEZICHT OP DE NATIONALITEITSKEUZE

door

E. SLUYS

Griffier bij het hof van beroep te Brussel
Lic. jur.

INHOUD

INLEIDING	1091
HOOFDSTUK I. ALGEMENE BESCHOUWINGEN	1094
1. Algemeen	1094
2. De grondslagen van de huidige regeling	1095
3. De wetgeving inzake nationaliteitskeuze	1097
HOOFDSTUK II. DE „GEWONE” NATIONALITEITSKEUZE	1097
1. Objectieve voorwaarden	1097
2. Subjectieve voorwaarden	1101
a. Gewichtige feiten, eigen aan de persoon	1102
i. Beoordelingscriteria	1102
ii. Specifieke toepassingsgevallen	1105
— Feiten vervolgd voor de jeugdrechtbank	1105
— Voorafgaande veroordelingen	1106
— Veroordeling in het buitenland	1107
— Veroordeling gevolgd door eerherstel	1107
— Oneerlijkheid in handelsrelaties	1109
iii. Conclusie	1109
b. Gebrek aan voldoende integratiewil	1109
HOOFDSTUK III. VERKRIJGING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT DOOR DE VREEMDE ECHTGENOOT VAN EEN BELG	1113
1. Algemeen	1113
2. De voorwaarde van samenleven	1115
a) aanvang van de termijn	1116
b) verloop en einde van de termijn	1117
3. Gelijktelling van samenwonen in het buitenland	1120
4. Bijzondere mogelijkheid de uitspraak op te schorten	1121
HOOFDSTUK IV. VERKRIJGING WEGENS BEZIT VAN STAAT VAN BELG	1121

HOOFDSTUK V. HERKRIJGING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT	1122
HOOFDSTUK VI. ACTUELE EVOLUTIE	1123
BESLUIT	1125

INLEIDING

1. Het Wetboek op de Belgische Nationaliteit, vervat in art. 13 van de wet van 28 juni 1984, is in voege getreden op 1 januari 1985. Ons nationaliteitsrecht werd volledig herschreven.

2. De hervorming drong zich op. Niet alleen heeft de wetgever gepoogd een gepast antwoord te vinden op de spanningen die ontstonden na de belangrijke immigratiegolf van de jaren '60 en '70 — nu is bijna één tiende van 's lands bevolking inwijkeling —, doch ook de wijzigingen in de opvattingen en in mentaliteit eisten een grondige herwerking van de gecoördineerde wetten van 1932.

De groeiende mobiliteit van de bevolking op wereldvlak draagt er toe bij dat ver uit elkaar staande culturen vermengd worden. Bij de uitbouw van de steenkolenbekkens van de Borinage en het Centrum, en van Limburg, werden in een eerste fase (van 1920 tot 1930) vooral Italianen, Polen en Tsjechen aangetrokken. Onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog moesten er snel arbeidskrachten gevonden worden om onze economische positie t.o.v. andere industriestaten te herwinnen. Vooral Italië was dan het recruteringsland bij uitstek, maar ook Grieken en Spanjaarden kwamen naar België werken. Deze volkeren hebben dezelfde historische, sociale, culturele en religieuze achtergrond. Hun integratie verliep dan ook vlotter.

Vanaf 1960 stelden zich echter meer problemen. Het leek erop dat in de jaren '60 onze grondstoffenvraag onverzadigbaar was. Tussen 1961 en 1965 steeg het aantal vreemdelingen in België met 243.000. De aangetrokken werkkrachten voor de zware industrie en de bouwsector werden in hoofdzaak geleverd door Noordafrikaanse landen en Turkije, wier cultureel erfgoed veel verder verwijderd ligt van het onze.

Cultuur kan hier worden omschreven als „het geheel van opvattingen omtrent hetgeen is en hetgeen behoort” en is normatief. De leden van een samenleving behoren zich krachtens hun lidmaatschap volgens de voorschriften van hun (sub) cultuur te gedragen(1).

Men verwerft een bepaalde cultuur door een geheel van leerprocessen, in de omgang met de medemensen. Hierdoor onderscheiden de leden van een bepaalde samenleving zich van anderen.

(1) DE JAEGER, H. & MOK, A.L., *Grondbeginselen der sociologie*, Leiden, Stenfert Kroese, 1983, (169) 174.

De cultuuroverdracht verloopt echter trager dan de maatschappelijke evolutie, wat voor gevolg heeft dat de diepere waarden en normen van twee bevolkingsgroepen slechts langzaam naar elkaar toe groeien.

Regelmatig doen zich dan ook spanningen voor en wordt de integratieproblematiek een belangrijk politiek gegeven, dat in onze samenleving bijna permanent aan de orde is. De opvattingen dienaangaande lopen sterk uiteen en wanneer een consensus kan bereikt worden is die dan nog uitermate broos.

3. In het regeerakkoord van december 1981 werd vooropgesteld de integratie van de vreemdelingen te bewerkstelligen door de naturalisatie en de andere vormen van verwerving van de nationaliteit(2). Van de nieuwe notie „voldoende integratiewil” die in het Wetboek van de Belgische Nationaliteit van 1984 aan bod komt, wordt het eerst gewag gemaakt in een wetsvoorstel van mevrouwen MAYENCE-GOOSSENS en HERMAN-MICHELSSSENS, neergelegd in de Senaat op 5 februari 1981(3).

Hoezeer de opvattingen geëvolueerd zijn blijkt uit een vergelijking met de besprekingen van de Wet van 15 mei 1922, gecoördineerd door het K.B. van 1932. Toen zag men nog in de keuze van de nationaliteit niets anders dan „de uitdrukking van een formele wil van trouw aan België, welke wil noodzakelijk een geheel impliceert van gevoelens van onderwerping aan en genegenheid (!) voor de instellingen en aan de gebruiken van de Belgische volksgemeenschap”(4).

4. Daarenboven was het nodig de Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met de principes gehuldigd in de internationale rechtsnormen: verdragen, resoluties en aanbevelingen van de supranationale organisaties(5) die afwijkingen inhouden van de traditionele grondslag die in België sinds de revolutionaire tijd gebaseerd was op een overwicht van het *ius sanguinis*.

(2) *Gedr. St.*, Kamer, 1983-84, nr. 756-1, 1.

(3) *Gedr. St.*, Senaat, 1980-81, nr. 588-1.

(4) MATTHIJS, J., „Openbaar Ministerie”, in *A.P.R.*, Story-Scientia, Gent, 1983, 156, nr. 313.

(5) O.m. art. 15 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948; UNO-conventies van 26.1.1957 — Nationaliteit van de gehuwde vrouw, 30.8.1961 — beperking van de gevallen van staatsloosheid; Resoluties 12 — nationaliteit van echtgenoten — en 13 — nationaliteit van kinderen geboren binnen het huwelijk, beiden van 27.5.1977 van de Raad van Europa. Voor een volledige opgave zie VERWILGHEN, M., *Le Code de la Nationalité Belge*, Brussel, Bruylant, 1985, 37, nrs. 42-51.

5. De doelstellingen van het nieuw Wetboek op de Belgische Nationaliteit kunnen als volgt worden samengevat:

- a) gelijkheid tussen man en vrouw, zowel op het vlak van de overdracht van de nationaliteit aan de echtgenoot als op dat van de overdracht ervan aan de kinderen,
- b) bevordering van de integratie van de kinderen van de tweede en derde generatie, door hen het verwerven van de Belgische nationaliteit te vergemakkelijken, hetzij bij wege van nationaliteitskeuze, hetzij door een verklaring door een Belgische ouder tot toekenning van de nationaliteit,
- c) afschaffing van het van rechtswege verkrijgen van de nationaliteit door de echtgenote, en de toepassing van de procedure van nationaliteitskeuze indien aan specifieke voorwaarden is voldaan,
- d) vereenvoudiging, versnelling en verbetering van de procedures van nationaliteitskeuze, naturalisatie en herkrijging van de Belgische nationaliteit,
- e) gelijkstelling van het verblijf in het buitenland met de verblijfplaats in België, voor wat betreft de bepalingen van het wetboek waarbij deze verblijfplaats belang heeft, op voorwaarde dat de belanghebbende reële banden behoudt met de Belgische gemeenschap.

6. De wetgeving onderscheidt verschillende wijzen waarop men de hoedanigheid van Belg kan verwerven.

Men spreekt van toekenning wanneer de nationaliteit rechtstreeks, zonder vrijwillige handeling van de betrokkene zelf, wordt verworven uit kracht van de wet zelf. Onder deze categorie vallen ook de gevolgen van rechtshandelingen door anderen gesteld (b.v. adoptie of erkenning van vaderschap, als gezamenlijk gevolg van een akte van verkrijging, en tevens de belangrijke bepaling vervat in art. 11 t.a.v. vreemdelingen van de „derde generatie” enz...).

Verkrijging van nationaliteit heeft plaats in 2 gevallen:

- door nationaliteitskeuze,
- door naturalisatie.

De beslissing van verkrijging door naturalisatie ligt bij de wetgevende macht.

7. In deze bijdrage wordt de rol belicht die aan de hoven en rechtbanken is toebedeeld m.b.t. de nationaliteitskeuze, nl. het beoordelen of de materieelrechtelijke voorwaarden gesteld voor de verkrijging door nationaliteitskeuze verenigd zijn.

8. Historisch gezien werd het gerechtelijk toezicht op de nationaliteitskeuze ingesteld door de wet van 15 maart 1922, die de reactie inluidt op de zeer liberale wetgeving die voordien werd ingevoerd door de wet van 8 juni 1909. De wetgever van 1909 had een gemengde regeling aangenomen, het *ius sanguinis* bleef gelden, maar gepaard gaande met een ruime toepassing van het *ius soli*: de toekenning van de Belgische nationaliteit gebeurde van rechtswege aan al wie in België geboren was en deze bij zijn meerderjarigheid aanvraag, op voorwaarde in België te wonen en aan vereisten van verblijf te voldoen. Hierop volgden ernstige moeilijkheden tijdens en na de Eerste Wereldoorlog, doordat een aantal Duitsers de Belgische nationaliteit op die wijze hadden bekomen en daarvan misbruik hadden gemaakt(6).

9. De belangrijkste rechtsleer werd geschreven onmiddellijk na het in voege treden van het wetboek en is gesteund op de samenlezing van de parlementaire voorbereiding en de vroegere rechtspraak onder de gelding van de gecoördineerde wetten van 1932.

10. Na zes jaar werking lijkt het interessant de krachtlijnen van de rechtspraak weer te geven, alhoewel niet erg veel beslissingen werden gepubliceerd.

Daarom moet ik vooral Dhr. J.P. GEYSKENS, advocaat-generaal bij het hof van beroep te Brussel danken, omwille van het bereidwillig ter beschikking stellen van zijn verzameling niet-gepubliceerde arresten van het hof te Brussel.

HOOFDSTUK I

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

1. ALGEMEEN

11. De nationaliteitswetgeving vertoont raakvlakken met verschillende rechtstakken. Enerzijds is de nationaliteit hoofdzakelijk een rechtsfiguur van het publiek recht, die de band van het individu met de staat waartoe hij behoort vaststelt. Anderzijds maakt zij integreerend deel uit van de staat van de persoon, civielrechtelijk begrip, en

(6) GILISSEN, J., *Historische Inleiding tot het Recht*, Antwerpen, Kluwer Rechtsw., 1981, 502.

heeft ze verder afzonderlijke rechtsgevolgen in alle rechtstakken, niet in het minst in het burgerlijk recht en het I.P.R.

12. Uit het publiekrechtelijk karakter van de nationaliteit volgt dat ze veelal eenzijdig bepaald wordt voor de meeste burgers die van een staat deel uitmaken. In de gevallen waar men toch rekening moet houden met de persoonlijke wilsuiting, vooral voor wat betreft de verkrijging van de nationaliteit, wordt die wilsuiting, alhoewel noodzakelijk, naar het tweede plan verwezen. De nationaliteit wordt immers toegekend of ontnomen, niet louter in het belang van het individu, maar vooral in het belang van de gemeenschap waarvan de Staat de enige rechter is(7).

Deze vaststelling is van belang voor de beoordeling van de rechtsverhoudingen tussen individu en staat. Men treedt buiten het klassiek concept van burgerlijke of contractuele banden(8), zodat de principiële gelijkheid van rechten en belangen, grondslag voor de civielrechtelijke verhoudingen, niet kan aangehouden worden.

13. Alle wettelijke bepalingen betreffende de nationaliteit raken de openbare orde omdat ze de staat van personen betreffen, en derhalve kan de rechtbank, zelfs ambtshalve en in iedere stand van het geding, zelf een exceptie daarop gesteund opwerpen(9).

2. DE GRONDSLAGEN VAN DE HUIDIGE REGELING

14. Het Wetboek van de Belgische Nationaliteit kent twee wijzen van verwerving van nationaliteit: het *ius sanguinis*, de nationaliteit afgeleid van deze van beide of van één van de ouders, en het *ius soli*, zij het onder strikte voorwaarden (art. 10 en 11) uitgaand van het grondgebied waarop een individu geboren wordt of verblijft(10).

15. Bij de verwerving van de nationaliteit wordt de tussenkomst van

(7) CLOSSET, Ch.-L., „La nationalité belge”, in *Répertoire notarial*, Tome XV — Matières Diverses, Livre XX, Brussel, Larcier, 1986, 53, nr. 6.

(8) CLOSSET, Ch.-L., *o.c.*, 53, nr. 7.

(9) Brussel, 3de kamer, 26 juni 1990, onuitg., inzake L.A.; DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, 1962, 456, nr. 339.

(10) CLOSSET, Ch.-L., *o.c.*, 62, nr. 34.

de rechterlijke macht beperkt tot de gevallen van nationaliteitskeuze en de herkrijging van de Belgische nationaliteit(11).

Immers, de toekenning van de Belgische nationaliteit is een automatisch rechtsgevolg terwijl de naturalisatie, luidens art. 5 van de Grondwet, wordt verleend door de wetgevende macht.

16. Indien men de voorwaarden vergelijkt dewelke dienen vervuld te worden om ofwel de toekenning, ofwel de verkrijging te bekomen op grond van hetzij de nationaliteitskeuze, hetzij naturalisatie lijkt de regeling logisch.

De personen waaraan de nationaliteit automatisch wordt toegekend, hebben met ons land de facto reeds een relatief sterke band. Hij steunt op de nationaliteit van de vader of van de moeder, op de adoptie, op de geboorte in België, of is het gezamenlijk gevolg van een akte van verkrijging.

De intensiteit van deze verbondenheid komt tot uiting in de voorwaarden die hiertoe gesteld worden in art. 8 tot 12 W.B.N. en zijn in hoofdzaak een toepassing van het *ius sanguinis*, doch enkel voor de kinderen in België geboren (art. 8.1.1°). Het nieuwe wetboek heeft de toekenning van rechtswege van de nationaliteit beperkt. De vorige wetgeving van 1932 voorzag de overdracht van de nationaliteit door de afstamming alléén, zonder verdere voorwaarden. Thans volstaat de afstamming niet meer voor het kind in het buitenland geboren: een bijkomende relatie met België is vereist zoals verwoord in art. 8.2.2° a) tot c).

Zij die in aanmerking komen voor de toekenning van nationaliteit door nationaliteitskeuze, hebben een minder sterke band, doch ook voor hen is een aanknopingspunt vereist. De voorwaarden zijn in dit geval meer een toepassing van het *ius soli*, uitzonderlijk wordt op het *ius sanguinis* beroep gedaan. Als tegenhanger van de mindere vereisten, werd echter wel het toezicht van de hoven en rechtbanken ingesteld om de verkrijging toe te staan.

Terwijl de verkrijging van de Belgische nationaliteit door nationaliteitskeuze een subjectief recht is voor wie alle voorwaarden vervult, blijft de naturalisatie een gunst(12). De vereiste binding met België is in deze hypothese de minst sterke.

(11) Zij komen ook tussen bij het uitspreken van de sanctie van vervallenverklaring van de staat van Belg gevorderd voor het hof van beroep (*cfr.* art. 23 W.B.N.), doch dit aspect valt buiten het bestek van deze studie.

(12) BEIRLAEN, A., *Belgisch Staatsrecht*, I, Brugge, Die Keure, 1988, 119.

3. De wetgeving inzake nationaliteitskeuze

17. De wetgeving betreffende de nationaliteitskeuze ligt vervat in de art. 13 tot 21 W.B.N.

Terecht bekritiseert M. VERWILGHEN⁽¹³⁾ op legistiek vlak de vermenging in de verschillende artikelen van grondvoorwaarden, ontvankelijkheidsvereisten, procedureregels en uitwerkingsregels.

Men dient verschillende gevallen te onderscheiden:

De „gewone” nationaliteitskeuze (art. 13 tot 15),

De nationaliteitskeuze door de vreemde echtgenoot van een Belg (art. 16),

De verkrijging wegens het bezit van staat van Belg (art. 17).

Voor elk van deze hypothesen heeft de wetgever telkens specifieke voorwaarden geformuleerd die dienen vervuld te worden door de optant.

De procedure voorzien in art. 15, § 2 is echter dezelfde in de drie gevallen.

Tevens zijn de beoordelingscriteria aan de rechter opgelegd bij de inwilliging ervan dezelfde behoudens de toepassing van art. 17. Omwille van de duidelijkheid van de uiteenzetting worden derhalve de jurisprudentiële voorbeelden voor wat betreft de subjectieve voorwaarden samen behandeld onder het hoofdstuk van de „gewone” nationaliteitskeuze.

HOOFDSTUK II

DE „GEWONE” NATIONALITEITSKEUZE

1. DE OBJECTIEVE VOORWAARDEN

18. De rechtsleer kwalificeert de voorwaarden van art. 13 en 14 als ontvankelijkheidsvoorwaarden⁽¹⁴⁾, voor wat betreft de „gewone nationaliteitskeuze”. Deze voorwaarden kan men ook als „objectief” kwalificeren, omdat de rol van de rechter zich beperkt tot het nazicht van formele gegevens, waarvan het bewijs kan geleverd worden door de akten van de burgerlijke stand en inschrijving in de bevolkings- en vreemdelingenregisters.

(13) VERWILGHEN, M., *o.c.*, 306, nr. 550.

(14) HEYVAERT, A., „Nationaliteit”, in *Artikelsgewijze commentaar Personenrecht*, Kluwer Rechtswetenschappen, losbl., sub. art. 14-1.

Art. 13 somt de personen op die de staat van Belg door nationaliteitskeuze kunnen verkrijgen:

- 1° het in België geboren kind,
- 2° het in het buitenland geboren kind van wie een ouder of adoptant op het tijdstip van de verklaring de Belgische nationaliteit bezit,
- 3° het in het buitenland geboren kind van wie een ouder of een adoptant, op het tijdstip van die geboorte, Belg door geboorte was of geweest was,
- 4° het kind dat voor de leeftijd van zes jaar gedurende ten minste één jaar zijn hoofdverblijf in België heeft gehad samen met een persoon die over hem het wettelijk gezag uitoefende.

Deze personen dienen daarenboven te beantwoorden aan de voorwaarden gesteld door art. 14, die cumulatief dienen vervuld te zijn:

- 1° zij moeten de leeftijd van 18 jaar bereikt hebben en minder dan 22 jaar oud zijn,
- 2° de twaalf maanden voorafgaand aan hun verklaring in België hun hoofdverblijf hebben gehad,
- 3° hun hoofdverblijf in België gehad hebben, hetzij vanaf de leeftijd van 14 tot 18 jaar, hetzij gedurende ten minste 9 jaar, behalve indien op het tijdstip van de geboorte van belanghebbende, één van zijn ouders of adoptanten Belg door geboorte was of geweest was.

19. Tenslotte laat deze bepaling een afwijking toe: het verblijf in het buitenland kan met verblijf in België worden gelijkgesteld, wanneer de belanghebbende bewijst een werkelijke band met België te hebben bewaard.

Buiten deze mogelijke afwijking betreft de opdracht van de rechter de controle van formele gegevens, waarnaar het kwalificatief „objectieve” voorwaarden verwijst, zodat het nazicht van het vervullen ervan geen problemen doet rijzen.

20. Nochtans ontstond een betwisting in de rechtsleer⁽¹⁵⁾ betreffende het toepasselijk recht — moet alléén het Belgisch burgerlijk recht als nationale wet of moet datgene aangeduid overeenkomstig het

(15) Vgl. BEAUTHIER, G., *Le droit des étrangers et le Code de la nationalité*, 206; MARESCAUX, H.H. & TAVERNE, M., „Le droit des étrangers, moteur du Code de la nationalité”, *J.T.*, 1984, 627; VERWILGHEN, M., *o.c.*, 243, nrs. 415 e.v., 593; DE CEUSTER, J., „Enige kritische bedenkingen rond de interpretatie van de Belgische nationaliteitswetgeving”, *T. Vreemd.*, mei-augustus 1982, 79 e.v.

Belgisch internationaal privaatrecht toegepast worden? — zulks om de burgerrechtelijke begrippen uit deze artikelen uit te leggen (vaststelling van de afstamming — minderjarigheid — bekwaamheid enz...). Gedurende 40 jaar werd onder de gelding van de gecoördineerde wetten algemeen aangenomen dat uitsluitend het Belgisch burgerlijk recht toepassing moest vinden. Thans wordt door de gezaghebbende rechtsleer de internationalistische visie aangekleefd die beter de coherentie van ons rechtssysteem eerbiedigt, mits een ruime toepassingsmogelijkheid van de exceptie van de internationale openbare orde, waardoor de onaanvaardbare gevolgen van de toepassing van vreemd recht kunnen worden geweerd(16).

21. De parlementaire voorbereiding preciseert niet wat onder de bewoordingen „werkelijke band” voor de gelijkstelling van het verblijf in het buitenland met dat in België door de wetgever werd bedoeld.

De memorie van toelichting verwijst op dit punt naar de appreciatie van de rechter(17).

Dienaangaande kunnen enkele beslissingen van het hof van beroep te Brussel vermeld worden.

Het bewijs van de werkelijke band vloeit voor het hof niet voort uit het feit dat de broers en zusters van verzoeker alsook zijn vader Belg zijn, en dat appellant sedert zijn verblijf in België studeert.

In casu kwam verzoeker aan in België na de leeftijd van 14 jaar zodat hij onmogelijk aan de vereiste van de 3de voorwaarde van art. 14 kon voldoen: „De *bewaring* van een werkelijke band met België impliceert dat een dergelijke band met België bestond voor het verblijf van de belanghebbende in het buitenland”(18).

Dit kan het geval zijn wanneer het om een tijdelijke onderbreking gaat van het verblijf, hetzij gedurende de twaalf maanden die de verklaring voorafgaan, hetzij gedurende de voorgeschreven verblijfsperiodes van 14 tot 18 jaar of 9 jaar(19).

Volgens dezelfde beslissing moet de band *persoonlijk* zijn:

„De enige omstandigheid dat de vader van verzoeker (thans Belg door naturalisatie) in België aankwam in 1978 en sindsdien ingeschreven is, is niet van aard te bewijzen dat in hoofde van verzoeker werkelijke en persoonlijke banden bestaan”.

(16) HEYVAERT, A., o.c., sub art. 3-5, nrs. 7-11.

(17) *Gedr.St.*, Kamer, 1983-84, nr. 756/1, 22.

(18) Brussel, 3e kamer, 26 juni 1990, onuitg., inzake R.D.P. t/ O.M.

(19) Brussel, 3de kamer, 22 juni 1987, onuitg., inzake K.W.C. t/ O.M.

22. Volledigheidshalve dient aangestipt dat wel kan afgeweken worden van de leeftijdsvereiste gesteld voor het indienen van het verzoek. Het nieuwe wetboek herneemt de bepaling van artikel 9 van de gecoördineerde wetten niet, dat aan de rechtbank toeliet het verval opgelopen door de persoon die de leeftijd van 22 jaar overschreden had op te heffen, indien deze bewees dat hij belet geweest was tijdig zijn verklaring te doen ten gevolge van overmacht. De rechtspraak zag evenwel in genoemd artikel 9 de overbodige herhaling van het algemeen rechtsprincipe van overmacht.

Zelfs zonder een uitdrukkelijke tekst, zal de rechtbank ontheffing van het verval wegens overschrijding van de leeftijdsgrens kunnen toekennen, indien ze het gevolg is van overmacht(20).

Zulks zal het geval zijn wanneer betrokkene het slachtoffer is van een onoverkomelijke dwaling. Zo bijvoorbeeld wanneer ten onrechte, ten gevolge van een administratieve vergissing berustend op een foutieve interpretatie van het W.B.N., aan een vreemdelinge een Belgisch paspoort werd afgeleverd en de diensten van de bewuste ambassade deze fout slechts opmerkten na de 22ste verjaardag van betrokkene die tot dan in de illusie verkeerde de Belgische nationaliteit te bezitten zoals de andere leden van haar gezin. Rechtdoende op een verzoekschrift van het openbaar ministerie onthief de rechtbank van eerste aanleg te Brussel belanghebbende van het verval en kende haar een nieuwe termijn van zes maanden toe, die inging vanaf de beschikking, om vooralsnog een verklaring van nationaliteitskeuze te doen(21).

23. De termijnen worden berekend vanaf de dag dat de verzoeker ten volle een bepaalde leeftijd heeft bereikt, d.w.z. vanaf de verjaardag zelf. In een casus waarin een optant slechts in de loop van het vijftiende levensjaar in België aankwam werd gesteld dat „men gedurende een héél jaar 14 jaar oud is”. Het hof verwierp deze zienswijze met een tekstargument ontleend aan de bepalingen van art. 14, 3° dat stelt „vanaf de leeftijd van 14 jaar” erop wijzend dat de vereiste termijn aldus een aanvang neemt op de 14de verjaardag(22).

(20) CLOSSET, Ch.-L., o.c., 103, nr. 191.

(21) Rb. Brussel, 7 juni 1989, onuitg., inzake F.C.

(22) Brussel, 3de kamer, 3 februari 1987, onuitg., inzake C.G.M.

2. DE SUBJECTIEVE VOORWAARDEN

24. In het nieuwe wetboek wordt het begrip „geschiktheid” verlaten dat voorheen werd gehanteerd onder de gelding van de gecoördineerde wetten en dat niet alleen abstract, maar minstens vager was en de meest volstrekte willekeur scheen te laten bestaan(23).

25. De rechter die uitspraak doet over de inwilliging van de nationaliteitskeuze bij toepassing van de art. 13, 16 en 17 W.B.N. heeft een dubbele zending m.b.t. het nazicht van de grondvoorwaarden die cumulatief moeten verenigd zijn, die elk een eigen inhoud hebben en derhalve afzonderlijk dienen onderzocht te worden:

- 1) de belanghebbende mag niet, door zijn persoonlijk gedrag, aan de oorsprong liggen van gewichtige feiten die een beletsel uitmaken voor de inwilliging van zijn verzoek,
- 2) hij moet, door zijn persoonlijk gedrag, blijk gegeven hebben van een voldoende integratiewil in de Belgische samenleving.

Er weze opgemerkt dat de wettekst deze voorwaarde negatief formuleert: „als er redenen zijn om te oordelen dat de integratiewil van de belanghebbende onvoldoende is”.

26. De negatieve formulering van de voorwaarden doet er toe besluiten dat de weigeringsgronden vermoed worden niet voorhanden te zijn indien betrokkene de ontvankelijkheidsvoorwaarden vervult en de verklaring aflegt(24).

Hieruit volgt tevens dat de interessante gepubliceerde rechtspraak slaat op negatieve beoordelingen, omdat de positieve gevallen tot geen betwistingen aanleiding geven.

Dit gegeven leidt soms tot verkeerde conclusies. Zo stelt E. MIGNON dat er „een duidelijke tendens is de aanvragen tot toekenning van de Belgische nationaliteit te verwerpen”(25).

Niets is minder waar: uit inlichtingen ingewonnen op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel blijkt dat negen op de tien verzoeken ingewilligd worden, op eensluidend advies van het openbaar ministerie, zonder dat er betwistingen rijzen.

(23) Omzendbrief Minister van Justitie, *B.S.*, 14 augustus 1984, 11479.

(24) HEYVAERT, A., *o.c.*, *sub.* art. 15-3.

(25) MIGNON, E., „Verwerven van de Belgische nationaliteit, enkele bemerkingen bij de toepassing van het nieuwe nationaliteitswetboek 4 jaar na de inwerkingtreding”, *T. Vreemd.*, nov.-dec. 1989, 25, nr. 2.1.

27. In afwijking van de dominante rechtsleer en de rechtspraak meent E. MIGNON dat, gelet op de grote appreciatievrijheid die de rechters genieten, deze subjectieve voorwaarden dienen gecombineerd te worden. Men zou de gewichtige feiten eigen aan de persoon slechts mogen in aanmerking nemen indien ze van een weigering tot integratie doen blijken(26).

a. De gewichtige feiten, eigen aan de persoon

i. Beoordelingscriteria

28. De wetgever gaf zelf geen definitie van de notie „gewichtige feiten” zodat het nodig is desbetreffend naar de parlementaire voorbereiding van het W.B.N. te grijpen.

29. De toelichting(27) beperkt zich er toe op te merken „dat het niet nodig is dat de zwaarwichtige feiten vastgesteld worden in een strafrechtelijke veroordeling” en „het spreekt voor zichzelf dat niet elke strafrechtelijke veroordeling een beletsel uitmaakt”.

De Minister van Justitie, op interpellatie van de leden van de Commissie van Justitie van de Kamer, die het weinig verhelderend karakter van de termen „gewichtige feiten” betreurden, verduidelijkte dat „een strafrechtelijke veroordeling noch noodzakelijk, noch voldoende was” en dat de rechter evenzeer „rekening kon houden met een veroordeling in het buitenland of met de omstandigheid dat betrokkene werd uitgezet of teruggewezen”(28). Gevolg van de discussie was echter dat aan de oorspronkelijke tekst van het ontwerp de precisering dat het om feiten „eigen aan de persoon” moet gaan werd toegevoegd teneinde te beletten dat overwegingen van algemene of politieke aard zouden gevisieerd worden.

In de Commissie van Justitie van de Kamer werd een amendement neergelegd van volksvertegenwoordiger VAN DEN BOSSCHE, strekkende tot vervanging van het begrip „beletsel wegens gewichtige feiten” door een meer restrictieve omschrijving luidens dewelke de rechtbank de inwilliging kan weigeren „indien de betrokkene, door zijn persoonlijk gedrag, een voortdurend gevaar uitmaakt voor de openbare orde of de veiligheid van het land”(29).

(26) MIGNON, E., *ibidem*.

(27) *Gedr.St.*, Kamer, 1983-84, 756-1, 22.

(28) Verslag voor de Commissie voor de Justitie uitgebracht door Dhr. De Dekker, *Gedr. St.*, Kamer, 1983-84, nr. 756/21, 114.

(29) *Gedr. St.*, Kamer, 1983-84, nr. 756/19, 1 en 2.

Dit amendement, waartegen de Minister van Justitie zich verzette met de overweging dat „de beoordeling van de zwaarwichtigheid van de feiten moet overgelaten worden aan de rechtbank”(30), werd verworpen.

30. De Ministeriële Omzendbrief van 6 augustus 1984(31) spreekt van „belemmeringen, welke voortvloeien uit nader te omschrijven gewichtige feiten, eigen aan de persoon” begrip dat „verschilt van de strafrechtelijke inbreuk” zonder echter meer verduidelijkingen te geven.

Bij de beoordeling dringt een omstandig onderzoek van de ingeroepen feiten zich op, immers vereist art. 15, § 2 dat deze feiten nader omschreven worden in de motivering.

31. Als synthese kan gesteld worden dat:

- noch het Wetboek, noch de parlementaire voorbereiding het begrip „beletsel wegens gewichtige feiten, eigen aan de persoon” formeel omschrijven.
- de voorbereidende werken wel enkele aanduidingen verschaffen:
 - a) de „gewichtige feiten” moeten eigen zijn aan de verzoeker;
 - b) de „gewichtige feiten” zijn niet gelijk te stellen met een „misdrijf” of een „strafrechtelijke veroordeling”;
 - c) er is niet vereist dat de „gewichtige feiten” een gevaar uitmaken voor de openbare orde of de nationale veiligheid.

De vaagheid van het begrip zal dus door de rechtspraak moeten verholpen worden. Na enkele jaren toepassing (*cfr. infra*) zijn wel reeds enkele krachtlijnen te onderkennen, maar van een volstrekt eenduidige wetstoepassing is vooralsnog geen sprake.

32. De hedendaagse doctrine geeft aan de nationaliteit een dubbele dimensie:

verticaal: de binding als onderdaan van een burger t.a.v. de staat waarvan hij deel uitmaakt,

horizontaal: de band waarin de persoon beschouwd wordt als deel uitmakend van een gemeenschap, een bevolking, en diens gevolggeniet van het statuut voorbehouden aan de leden van die gemeenschap(32).

(30) *Gedr. St.*, Kamer, 1983-84, nr. 756/21, Verslag De Decker, 114.

(31) *B.S.*, 14 augustus 1984, 11479.

(32) VERWILGHEN, M., „*Le Code de la Nationalité belge*”, Bruylant, Brussel, 1985, 6, nr. 6.

Het tweede aspect lijkt ons huidig nationaliteitswetboek te beheersen, vooral de materie m.b.t. het verwerven van de nationaliteit.

33. Het belangrijkste element is de wilsuiking van het individu, die echter moet passen in een geheel van daden en feitelijke elementen die bewijzen dat betrokkene de verantwoordelijkheid van zijn nieuw staatsburgerschap geheel zal opnemen, m.a.w. of hij als tegenhanger voor de rechtsbescherming die hij in de horizontale verhouding tot de gemeenschap en de leden ervan zal genieten, voldoende garanties biedt zodat hij ook de verplichtingen die zijn lidmaatschap meebrengt loyaal zal voldoen.

34. Een dergelijke benadering laat toe het begrip „gewichtige feiten” met een grotere systematiek te benaderen. Men dient onder die notie te verstaan elk gedrag van verzoeker, van aard nadelige of gevaarlijke gevolgen voor de gemeenschap mee te brengen, handelingen door dewelke betrokkene blijk gegeven heeft van zijn misprijzen voor de wettelijke of reglementaire normen die de organisatie van het gemeenschapsleven beheersen of van zijn ongeschiktheid zich aan deze normen te onderwerpen(33).

In die zin kunnen onder de definitie van „gewichtige feiten” niet alléén strafrechtelijk beteelde gedragingen ressorteren, doch ook economisch wangedrag (oneerlijkheid in handelsrelaties, enz...), of nog het asociaal gedrag (b.v. louter vegeteren op de sociale voorzieningen van de beschermingsstaat).

Als maatstaf voor zijn appreciatie zou m.i. de rechter de graad van verstoring van het gemeenschapsleven door dergelijke feiten kunnen hanteren.

35. De weigering mag echter niet bedoeld worden als een nieuwe sanctie voor het verleden. Wat van de rechter wordt verwacht is dat hij, steunend op gekende gegevens een prognose stelt en de inwilliging weigert aan hen die, door hun persoonlijk gedrag, blijk gegeven hebben van een houding die doet vrezen dat er nooit een evenwichtige relatie zal ontstaan tussen henzelf als individu en de gemeenschap waartoe zij zullen behoren.

In plaats van zich uit te spreken over positieve vereisten, moet de rechter nagaan of het positief vermoeden, dat ontstaat door het vervullen van de objectieve voorwaarden, niet ontkracht wordt door omstandigheden die deze veronderstelling tegenspreken.

(33) Brussel, 2de kamer, 11 juni 1986, onuitg., inzake K.G.

De Minister van Justitie wees er in zijn Omzendbrief van 6 augustus 1984 op dat de appreciatievrijheid en het autonoom onderzoek door de rechter de tegenhanger waren van het achterwege laten van al te strenge voorwaarden die zouden dienen gehanteerd te worden wanneer de nationaliteitskeuze automatisch zou toegekend worden wanneer de verzoeker louter objectieve voorwaarden vervult⁽³⁴⁾. Zo gezien moet ook een positieve beoordeling voldoende gemotiveerd worden. De homologatie is immers een vonnis in de zin van art. 97 G.W.

ii. Enkele bijzondere toepassingsgevallen

— feiten vervolgd voor de jeugdrechtsbank

36. Na de Wet van 8 april 1965 op de Jeugdbescherming verloren de maatregelen van bewaring, behoeding en opvoeding uitgesproken door de jeugdrechtsbank wegens het plegen van een als misdrijf omschreven feit (art. 36, 4° Jeugdbeschermingswet) hun repressief karakter.

Aldus mag er na het bereiken van de strafrechtelijke meerderjarigheid, die thans, behoudens uitzondering, samenvalt met de burgerlijke meerderjarigheid, door de strafrechter met deze antecedenten geen rekening worden gehouden.

Nu de maximum leeftijdsgrens voor de bevoegdheid van de jeudrechtter samenvalt met de aanvang van de periode tijdens dewelke het verzoek tot nationaliteitskeuze moet worden ingediend, zal het meestal zo zijn dat de optant voor eventueel vooraf gepleegde misdrijven slechts in aanraking kwam met de jeugdrechtsbank.

37. Het openbaar ministerie dat één en ondeelbaar is, heeft echter toegang tot de dossiers en kan deze feiten in zijn advies tot weigering opnemen.

38. De rechter geroepen om uitspraak te doen over de inwilliging van de nationaliteitskeuze is niet gebonden, noch door de houding van het openbaar ministerie, dat deze feiten vooraf zonder gevolg rangschikte, noch door de uitspraak van de jeugdrechtsbank.

⁽³⁴⁾ Omzendbrief van de Minister van Justitie van 6 augustus 1984, *B.S.*, 14 augustus 1984, 11479.

De burgerlijke rechter behoudt een algehele beoordelingsvrijheid om uit te maken of de ingeroepen feiten al dan niet een beletsel uitmaken voor de inwilliging van de nationaliteitskeuze.

Zo werd ingeroepen dat de jeugdrechtbank slechts een berisping (art. 37, 1° Jeugdbeschermingswet) uitsprak m.b.t. het feit een gestolen wagen bestuurd te hebben.

Het hof onderzocht de feiten zelf in het licht van de criteria eigen aan de beoordeling van het beletsel tot inwilliging en steunde zich op de overweging dat „betrokkene op het ogenblik van die feiten een voldoende leeftijd had om zich bewust te zijn van de zwaarwichtigheid ervan, te meer dat zij getuigen van een gedrag dat manifest strijdig is met de wetten en gewoonten van de Belgische gemeenschap”(35).

Eenzelfde beoordelingsstandpunt werd aangehouden t.a.v. een op-tant die het voorwerp had uitgemaakt van een maatregel van toezicht door een afgevaardigde bij de jeugdbescherming na het plegen van een gewone diefstal en een diefstal met geweld, in bende(36).

39. Een „blanco strafregister” is op zichzelf niet doorslaggevend. De aard en het herhaald voorkomen van kleine kruimeldiefstallen, gepaard gaande met schoolverzuim, asociaal gedrag (vervelen van automobilisten aan een kruispunt om hun voorruit schoon te maken tegen betaling van een fooi) kunnen als geheel gewichtige feiten eigen aan de persoon in de zin van art. 15, § 2, uitmaken(37). In casu had het parket al deze dossiers geseponeerd.

— v o o r a f g a a n d e v e r o o r d e l i n g e n

40. Het negatief advies van het openbaar ministerie om de nationaliteitskeuze toe te staan kan stoelen op feiten die aanleiding gaven tot een voorafgaande veroordeling. Hun bewijs stelt in dat geval geen probleem. Uit het strafrechtelijk karakter van de uitspraak volgt immers dat ze „*erga omnes*” vaststaan.

41. Nochtans blijft de rechter zijn volledig appreciatierecht behouden. Zo zal hij niet alleen rekening kunnen houden met de intrinsieke zwaarwichtigheid van het misdrijf zelf, doch ook met elementen van

(35) Brussel, 3de kamer, 5 juni 1990, onuitg., inzake G.H.

(36) Brussel, 3de kamer, 20 februari 1990, onuitg., inzake M.M.A.

(37) Brussel, 3de kamer, 13 november 1990, onuitg., inzake A.S.

sociale reclassering, het tijdsverloop sinds die veroordeling en het ontbreken van andere veroordelingen, het vergoeden van de benadeelden, terwijl reële inspanningen om zich in de Belgische gemeenschap te integreren een nuttig tegengewicht kunnen vormen.

42. Betreffende vermogensdelicten wordt in verschillende uitspraken gesteld dat de feiten in hoofde van hun dader van een misprijzen doen blijken van andermans eigendomsrecht en derhalve een miskenning zijn van de Belgische wetten en gewoonten en getuigen van een gedrag dat onverenigbaar is met de voorwaarden van een integratie in de nationale gemeenschap(38).

Uit de parlementaire handelingen blijkt, zoals reeds gezegd, dat een strafrechtelijke veroordeling op zichzelf niet voldoende is om een beletsel tot het verkrijgen van de Belgische nationaliteit te vormen (*cfr. supra* randnummer 29).

43. Aldus werd een veroordeling voor vluchtmisdrijf onvoldoende geacht om de inwilliging te beletten. Het hof hervormde zelfs het vonnis van de eerste rechter die zijn uitspraak gedurende een jaar had opgeschort (het betrof een procedure op grond van art. 16), „om na te zien of belanghebbende zich niet opnieuw schuldig maakte aan strafbare feiten van aard de nationaliteitskeuze in de weg te staan”(39). Nochtans vond hetzelfde hof in een latere uitspraak wel voldoende beletsel in een vroegere veroordeling wegens vluchtmisdrijf(40). Hieruit moge blijken dat steeds in concreto en rekening houdend met de juiste omstandigheden van de zaak dient onderzocht of deze feiten voldoende zwaarwichtig zijn.

44. Een ander voorbeeld treft men aan in een arrest waarbij de feiten die aanleiding gaven tot een intrinsiek zware incriminatie (ontvoering van minderjarige die erin toestemde) onderzocht worden m.b.t. hun zwaarwichtigheid in de zin van art. 15, § 2. In casu was het „slachtoffer” als metgezellin van de toekomstige echtgenote van de verzoeker als ontvluchte minderjarige door hem gehuisvest geweest. Dit vergrijp kwam het hof voor als een accidenteel gebeuren, aangezien later bleek dat verzoeker met zijn echtgenote tot aan zijn verzoek geduren-

(38) In casu heling: Brussel, 3de kamer, 26 juni 1990, onuitg., inzake P.G. t/ Z.B.

(39) Brussel, 3de kamer, 7 april 1987, onuitg., inzake L.S.M.

(40) Brussel, 10 januari 1989, *J.L.M.B.*, 1989, 752.

de 16 jaar een goed huwelijk had waaruit 5 kinderen geboren werden, hij regelmatig werkte en verder van onberispelijk gedrag was(41).

— v e r o o r d e l i n g i n h e t b u i t e n l a n d

45. Een vroegere veroordeling in het buitenland kan eveneens de inwilliging in de weg staan. Nochtans is de grens moeilijk te trekken. In een geval waarbij de verzoeker in 1972 door een Franse rechtbank veroordeeld werd tot 15 maanden gevangenisstraf met uitstel uit hoofde van souteuenschap werd geoordeeld dat, gelet op de relatieve oudheid van de feiten evenals de reële beroepsintegratie als uitbater van een gekend (hoofdstedelijk) drankhuis met select cliënteel, geen belemmering voor de toekenning van zijn verzoek meer aanwezig was(42).

46. Bij de beoordeling van een andere casus zagen zowel de rechtbank van eerste aanleg als het hof van beroep in de vele veroordelingen in Duitsland, waarvan enkele tot zware straffen, een rechtsgeldig beletsel alhoewel belanghebbende deed gelden, nu hij geen enkele band meer had met Duitsland, dat de weigering een soort van tweede bestraffing uitmaakte van dezelfde feiten(43).

Deze argumentatie lijkt mij niet pertinent. Uit het legaliteitsprincipe volgt dat een weigering tot inwilligen van de nationaliteitskeuze, zelfs indien deze negatieve gevolgen heeft voor betrokkene, niet het karakter van hetzij een strafrechtelijke straf hetzij van een burgerlijke straf heeft omdat geen enkele wettekst deze maatregel als een sanctie aanmerkt.

— v e r o o r d e l i n g e n g e v o l g d d o o r e e r h e r - s t e l

47. De autonome en specifieke opdracht voor de rechter om de feiten zelf in het kader van art. 15 § 2 te toetsen heeft tot gevolg dat de optant zich niet kan beroepen op een beslissing van eerherstel om deze feiten aan het oordeel van de rechter te onttrekken. De toekenning van het eerherstel kan slechts deze rechtsgevolgen hebben zoals ze voorzien zijn in art. 634 Sv.(44).

(41) Brussel, 3de kamer, 4 oktober 1988, onuitg., inzake A.A.

(42) Brussel, 3de kamer, 26 april 1988, onuitg., inzake P.G. t./ C.H.

(43) Brussel, 3de kamer, 14 januari 1987, onuitg., inzake O.H.

(44) Brussel, 3de kamer, 25 oktober 1988, onuitg., inzake M.J.

— oneerlijkheid in handelsrelaties

48. Het hof van beroep te Brussel overwoog dat het gebrek aan eerbied voor de Belgische wetgeving en voor de rechten van de personen met wie een verzoeker handel dreef gewichtige feiten uitmaken die het inwilligen van de nationaliteitskeuze in de weg staan. Het betrof een handelaar in tweedehandswagens die o.a. enkele cheques zonder dekking had uitgeschreven en hiervoor door de correctionele rechtbank veroordeeld was. In eerste aanleg was de nationaliteitskeuze ingewilligd. Het hof duidde verzoeker vooral ten grieve de regeling die hij met de benadeelde getroffen had niet te hebben nageleefd en getalmd te hebben met de betaling van het verschuldigd saldo tot daags voor de zitting waarop de zaak werd behandeld(45).

iii. Conclusie

49. Als conclusie kan gesteld worden dat, waar soms de intrinsieke zwaarwichtigheid van de ingeroepen feiten doorslaggevend is om de inwilliging van de nationaliteitskeuze te weigeren, meer belang wordt gehecht aan de weerslag en de mogelijke gevolgen ervan op het samenleven met de andere leden van de gemeenschap. Inbreuken die getuigen van een geestesgesteldheid waaruit een gebrek aan eerbied voor de maatschappelijke orde blijkt en die de rust en veiligheid van de medeburgers in gevaar brengen vormen echter meestal wel een beletsel.

b. Gebrek aan voldoende integratie

50. Vooreerst dient er samen met M. VERWILGHEN, geciteerd en bijgetreden door G. DE MOFFAERTS, opgemerkt dat de doelstellingen van de regering tweevoudig zijn en wel enigszins vatbaar voor tweërlei uitleg. Enerzijds wordt de verwerving van de Belgische nationaliteit gezien als een „middel” tot integratie, terwijl anderzijds de „wil tot integratie” als een voorwaarde voor de toekenning ervan wordt gesteld(46).

51. De parlementaire voorbereiding laat niettemin toe de bedoeling van de wetgever te achterhalen.

(45) Brussel, 3de k., 3 april 1990, onuitg., inzake P.G. t/ D.A.A.

(46) VERWILGHEN, M., o.c., 172, nrs. 278-279; de MOFFAERTS, G., „De betekenis van de 'integratiewil' in het Wetboek van de Belgische nationaliteit”, *T. Vreemd.*, maart-april-mei 1987, 27.

Men mag „integratie” niet verwarren met algehele assimilatie. Zo stelt de memorie van toelichting dat het niet de bedoeling is dat de vreemdelingen die in België wensen te blijven hun onderscheidene geaardheid volkomen zouden verliezen en in alles de inheemse bevolking gaan nabootsen(47).

Zij moeten de mogelijkheid hebben hun cultuur, hun godsdienst en de taal van hun voorouders in stand te houden(48).

Toch moeten ze niet enkel door verklaringen maar ook door hun handelwijze uiten dat ze met de Belgen in harmonie wensen samen te leven(49). Deze zienswijze werd door de rechtspraak overgenomen(50).

Ter illustratie van onvoldoende integratie werd verwezen naar de aanvraag van de Belgische nationaliteit, alleen om administratieve problemen in orde te brengen en om voordelen te genieten; als andere tegenindicatie werden b.v. vermeld, het enkel met vreemdelingen omgaan en zijn kinderen in geen van de landstalen opvoeden(51). Deze criteria, die wel een duidelijke beleidslijn laten onderkennen, bieden aan de rechter een relatief houvast in zijn beoordeling van de individuele gevallen die hem worden voorgelegd.

52. Het bestaan van een voldoende integratiewil kan volgen uit de schoolopleiding in België tot 18 jaar, die ontegensprekelijk bij uitstek de gelegenheid geeft samen te leven met Belgen en met zekerheid doet blijken van de wil zich te integreren, temeer daar de optant actief was als vrijwilliger in een socio-culturele vereniging die spektakels verzorgde voor bejaarden en gehandicapten(52).

53. Het gebrek aan integratiewil kan blijken uit een aantal economische factoren.

Zo zou men deze wil kunnen in twijfel trekken wanneer een individu systematisch al zijn kapitaal en inkomsten in België verworven naar zijn land van oorsprong overmaakt, terwijl het hoofdgedeelte van

(47) Zie Memorie van Toelichting, *Gedr.St.*, Kamer, 1983-84, nr. 756/1, 2, 3.

(48) *Gedr. St.*, Kamer, 1983-84, 756/21, 114.

(49) Cfr. Memorie van Toelichting, *l.c.*, 23.

(50) Bergen, 30 maart 1988, *T.Vreemd.*, 1988, 19.

(51) HEYVAERT, A., o. c., sub. art. 15-4.

(52) Brussel, 24 oktober 1985, *J.T.*, 1986, 50; in dezelfde zin in een quasi identiek geval: Rb. Luik, 17 april 1989, *J.L.M.B.*, 1989, 1504.

zijn bezittingen (onroerende goederen) en handelsactiviteiten in dat land behouden bleven(53).

54. De voldoende integratiewil ontbreekt ook wanneer, spijs een professionele integratie (tandarts) en zijn huwelijk met een Belgische, de verzoeker tijdens zijn verblijf in België actief bleef als politiek verantwoordelijke van een partij uit zijn land van oorsprong en aldus eerder deed blijken van een bezorgdheid om een buitenlandse samenleving dan van zijn wil zich in de nationale Belgische gemeenschap te integreren(54). Zelfs de actieve betrokkenheid bij de verwezenlijking van politieke, sociale en economische doelstellingen in een ander land of gebied (in casu de bevrijdingsstrijd in Palestina) kan hiertoe volstaan(55).

55. Een andere factor die de verwerving van de nationaliteit in de weg staat kan steunen op religieus fanatisme en integrisme. Dit voorbeeld werd door de Minister van Justitie aangehaald in de Senaat.

Indien de vreemdeling uit hoofde van zijn geloofsovertuiging een onverdraagzame houding aanneemt ten aanzien van de andere godsdiensten die in België beleden worden, omdat hij ze als ketterij beschouwt, kan niet aangenomen worden dat hij voldoende geïntegreerd is in onze samenleving(56).

56. Wanneer de verklaring tot nationaliteitskeuze afgelegd wordt om de toegang tot het beroepsleven in België te vergemakkelijken, getuigt dit van een voldoende integratiewil(57). Uit dezelfde gegevens had de rechtbank van eerste aanleg te Charleroi (hervormd door de hiervoor geciteerde beslissing) afgeleid dat „de aanvraag enkel ingegeven werd vanuit de wens problemen van administratieve aard te regelen en om te genieten van voordelen”(58). Deze uitspraak was duidelijk geïnspireerd door stellingnamen tijdens de parlementaire voorbereiding, aangehaald in de ministeriële omzendbrief van 6 augustus 1984.

(53) *a contrario*: Brussel, 2de kamer, 12 maart 1986, onuitg.

(54) Brussel, 3de kamer, 24 maart 1987, onuitg., inzake E.K.H.

(55) Brussel, 15 maart 1989, *J.L.M.B.*, 1989, 750.

(56) *Parl. Hand.*, Senaat, 19 juni 1985, 2644.

(57) Bergen, 20 december 1988, *T. Vreemd.*, afl. 56, 25, noot Mignon, E.

(58) Rb. Charleroi, 29 september 1988, *T. Vreemd.*, 1989, afl. 56, 24.

57. Het feit dat de (Belgische) echtgenote van de optant tijdelijk in het buitenland verblijft, zij het om gezondheidsredenen, samen met hun kinderen die er hun studies voortzetten, wijst erop dat hij er de voorkeur aan geeft dat zijn vrouw en kinderen zich inburgeren in zijn land van oorsprong, hetgeen ten genoegen bewijst dat hijzelf, niettegenstaande het behoud van zekere banden met België, niet het inzicht heeft zich helemaal in de Belgische gemeenschap te integreren(59).

58. Nochtans dient benadrukt dat het gedrag van de verzoeker zelf in hoofdzaak bepalend is voor de inschatting van de casus. De rechtbank van eerste aanleg had een verzoek afgewezen met als motivering dat de (Belgische) echtgenote alle gewoonten en gebruiken van de Pakistaanse gemeenschap volledig had aangenomen en dat „de relatie van het echtpaar eerder deed denken aan een Pakistaans koppel dan aan een Belgisch”, zodat de verzoeker geenszins geïntegreerd was in de Belgische maatschappij, dat integendeel zijn echtgenote was gaan deel uitmaken van de Pakistaanse leefgemeenschap, terwijl hijzelf sterke banden behield met zijn land van oorsprong. Deze beslissing werd in beroep hervormd omdat de wet enkel een integratiewil vereist van degene die de nationaliteitskeuze doet en het een toevoeging aan de wettelijke voorwaarden zou zijn deze integratiewil te beoordelen in functie van het gedrag van zijn vrouw(60).

59. De kennis van één van de landstalen is steeds een belangrijk gegeven geweest om de integratiewil te beoordelen. Nochtans volstaat een onvoldoende kennis op zichzelf niet om daaruit de ontoereikende integratiewil af te leiden(61), doch dient dit gegeven ingepast te worden in het geheel van de levenswijze van de optant. Elke integratie vergt immers een minimum van sociale contacten met de autochtone bevolking, waarbij de taal het communicatiemedium bij uitstek is. Van deze regel werd een voortreffelijke toepassing gemaakt door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel. Na ter zitting te hebben moeten vaststellen dat met verzoekster elke dialoog onmogelijk was, tenzij door toedoen van haar echtgenoot die als tolk optrad, onderzocht de rechtbank of deze omstandigheid gevoegd bij andere gegevens niet wezen op een onvoldoende integratiewil. Dieper

(59) Brussel, 28 juni 1988, 3de kamer, onuitg., inzake B.K.

(60) Brussel, 2de kamer, 23 januari 1986, onuitg., inzake D.A.

(61) *Gedr. St.*, Senaat, 1983-84, nr. 660/2 (Verslag Delruelle-Ghobert), 82; Rb. Namen, 2 mei 1990, *J.L.M.B.*, 1990, 899.

onderzoek van de casus bracht aan het licht dat betrokkene volledig teruggetrokken leefde in haar gezin, en vijf jaar na haar aankomst in België alle tradities van haar land van oorsprong bleef in stand houden, daarin begrepen de volledige onderdanigheid aan haar man(62).

BESLUIT

60. Bij de beoordeling van de integratiewil lijkt het mij belangrijk zich niet op één enkel aspect te steunen. Veeleer is het verkieslijk een toestand in globo te onderzoeken, en zijn overtuiging te gronden op een geheel van elementen die samen kunnen getuigen van een voldoende positieve ingesteldheid om deel te nemen aan een pluricultureel sociaal leven in een maatschappij zoals de onze waar plaats moet zijn voor het vreedzaam naast elkaar bestaan van de verschillende levensovertuigingen.

HOOFDSTUK III

VERKRIJGING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT DOOR DE VREEMDE ECHTGENOOT VAN EEN BELG

1. ALGEMEEN

61. De invoering van het Wetboek van de Belgische nationaliteit was de gelegenheid bij uitstek om een verouderd systeem, dat berustte op de juridische ongelijkheid van man en vrouw, uit ons rechtsbestel te weren. Vroeger verkreeg de vreemde vrouw die met een Belg huwde in beginsel de Belgische nationaliteit, tenzij ze binnen de 6 maanden na het huwelijk een verklaring aflegde dat zij haar oorspronkelijke nationaliteit wenste te behouden.

62. Gezien eenheid van nationaliteit binnen het huwelijk wenselijk kan zijn en door het huwelijk met een Belg alleen reeds een feitelijke band met België ontstaat, werd aan de vreemde echtgenoot van een

(62) Rb. Brussel, 9e kamer, 18 maart 1986, inzake T.T.H., onuitg.; andere voorbeelden inzake onvoldoende taalbeheersing: Rb. Brussel, 18 mei 1988, *J.L.M.B.*, 1988, 1479; Rb. Brussel, 7 januari 1987, *Journal des Procès*, 1987, nr. 99, 30 en *T. Vreemd.*, 1987, 35.

Belg een bijzondere mogelijkheid van nationaliteitsverklaring verleend(63).

63. De bepaling bracht tevens de Belgische wet in overeenstemming met de richtlijnen vervat in de Conventie over de nationaliteit van de gehuwde vrouw van 29 januari 1957 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en met deze van de Resolutie (77) 12 van de Raad van Europa.

64. In principe heeft het huwelijk geen enkel gevolg op de nationaliteit (art. 16 § 1).

Art. 16 § 2 somt de bijzondere voorwaarden op voor de nationaliteitskeuze.

Staande het huwelijk kan, indien de echtgenoten *gedurende ten minste zes maanden in België samen hebben verbleven en zolang zij in België samenleven*, de echtgenoot van een Belg een door een overeenkomstig artikel 15 W.B.N. afgelegde en ingewilligde verklaring de staat van Belg verkrijgen.

65. De verwijzing naar art. 15 heeft tot gevolg dat de procedure en de grondvoorwaarden voor de inwilliging van de keuze dezelfde zijn als deze van de gewone optie.

In dit opzicht bevat de uitspraak van het hof van beroep te Antwerpen van 9 juni 1987(64) enigszins strijdige motieven. Deze alleenstaande rechtspraak stelt immers dat „de verwijzing naar art. 15 *enkel* gebeurt met betrekking tot de wijze waarop deze verklaring dient afgelegd te worden, evenals ter bepaling van de voor de inwilliging van de nationaliteitskeuze te volgen procedure”. Niettemin onderzoekt het hof daarna het bestaan van gewichtige feiten en een voldoende integratiewil.

66. Aldus zal ook in dit geval de rechter geroepen zijn te oordelen over de gewichtige feiten die een beletsel vormen en over het bestaan van een voldoende integratiewil. Desbetreffend kan het dus volstaan te verwijzen naar hetgeen hiervoor werd besproken.

67. Er weze opgemerkt dat er in dit geval géén leeftijdsvoorwaarden gesteld zijn.

(63) HEYVAERT, A., o.c., *sub* art. 16-1.

(64) Antwerpen, 9 juni 1987, *T. Vreemd.*, 1987, Afl. nr. 44, 21. (zie ook randnummer 79).

68. Vooral de problemen rond schijnhuwelijken, dit zijn huwelijken gesloten enkel en alléén om aan de partner toe te laten de Belgische nationaliteit te verkrijgen, kregen weerklank tijdens de parlementaire voorbereiding(65).

Ter voorkoming ervan werd de voorwaarde van samenwonen ingesteld evenals de mogelijkheid van opschorting van de uitspraak gedurende twee jaar, om redenen die eigen zijn aan het geval, wanneer de rechtbank van mening is dat de duur van het samenleven in België onvoldoende is om haar in staat te stellen de integratiewil van belanghebbende te beoordelen.

69. Tevens werd voorzien dat samenleven in het buitenland kan gelijkgesteld worden met samenleven in België, wanneer de belanghebbende bewijst dat er tussen hem en België een werkelijke band is ontstaan.

2. HET SAMENLEVEN GEDURENDE TEN MINSTE ZES MAANDEN

70. De invoering van deze voorwaarde is vooral van aard de taak van het openbaar ministerie te vergemakkelijken.

Het komt immers aan het openbaar ministerie toe, als bewaker van de openbare orde, de nietigverklaring van een gesimuleerd huwelijk te vorderen, ook naar gemeen recht. Hij zou zich zelfs vooraf tegen zulk een huwelijk kunnen verzetten(66). Dan echter rust op hem de moeilijke bewijslast van het ontbreken van een echte toestemming van beide echtgenoten, of, m.a.w., het gebrek aan reële *affectio maritalis*(67).

71. Het is bekend dat zulke huwelijken thans regelmatig voorkomen. Daar waar ze vroeger meestal en bijna uitsluitend voorkwamen in milieus van prostitutie, heeft het verschijnsel zich naar andere lagen van de bevolking uitgebreid.

Dit was het gevolg van de beslissing tot immigratiestop, behoudens de familiale hereniging, begin van de jaren '80 en het systematisch weigeren van verblijfsvergunningen aan nieuwe inwijkelingen.

(65) VERWILGHEN, M., o.c., 343, nrs. 632 e.v.; CLOSSET, Ch.-L., o.c., 124, nr. 277.

(66) BAETEMAN, G., *Personen- en gezinsrecht*, Story-Scientia, Brussel, 1988, 272, nr. 356 en 278, nr. 365.

(67) Zie b.v. Gent, 14 februari 1986, *T. Vreemd.*, 1986, afl. 38, 25; Rb. Bergen, 21 februari 1986, *T. Vreemd.*, 1986, afl. 39, 30.

Niet zelden ziet men in de grote agglomeraties huwelijken afsluiten tussen partners die niet bij machte zijn met elkaar te praten, omdat ze een verschillende taal spreken, waarvan het leeftijdsverschil en de culturele afstand dermate groot zijn dat een huwelijk op zijn minst uiterst verwonderlijk is — b.v. een bejaarde dame met een jonge inwijkeling die trouwens meestal niet over een verblijfsvergunning beschikt en zich in België bevindt met een tijdelijk toeristenvisum. Nader onderzoek brengt het bestaan van geheime kanalen aan het licht waar tussenpersonen grof geld verdienen — men spreekt van bedragen gaande tot 300.000 F — met hun „huwelijksbemiddeling”.

72. Als nu het openbaar ministerie kan bewijzen dat er geen reëel samenleven is geweest, kan het zich verzetten tegen de nationaliteitskeuze van een partner in een schijnhuwelijk. Zulk een bewijs is natuurlijk veel eenvoudiger en de regel op zichzelf doet reeds het aantal 'nationaliteitshuwelijken' dalen, omdat de uiteindelijke controle, indien zij ernstig wordt uitgevoerd, er toe leidt dat het beoogde rechtsgevolg zich niet realiseert.

73. Betreffende het verloop van de termijn van samenwonen zijn verschillende vragen gerezen, die door de rechtspraak en rechtsleer niet eenduidig worden opgelost.

a. Aanvang van de termijn

74. Wat betreft de aanvang van de termijn zijn er meningsverschillen. Kan men de periode van concubinaat voor het huwelijk in aanmerking nemen? Zoals door Ch. CLOSSET(68) opgemerkt is er géén overeenstemming tussen de parlementaire voorbereiding, luidens dewelke het samenwonen voor het huwelijk wel kan in aanmerking genomen worden(69) en de tekstuele interpretatie gegeven door M. VERWILGHEN(70), die uit de aanwezigheid van het woord „echtgenoten” in de zin „indien de echtgenoten gedurende ten minste zes maanden...” a fortiori afleidt dat ze deze hoedanigheid moeten hebben gedurende de geviseerde periode.

75. In de brochure verspreid door het Ministerie van Justitie(71)

(68) CLOSSET, Ch.-L., o.c., 123, nr. 274.

(69) *Gedr. St., Kamer*, 1983-84, nr. 756/21 (Verslag De Decker), 117 tot 120.

(70) VERWILGHEN, M., o.c., 344, nr. 633.

(71) MINISTERIE VAN JUSTITIE, *Wetboek van de Belgische Nationaliteit*, B.S., 1984, 50.

naar aanleiding van het in werking treden van het Wetboek wordt een genuanceerde visie vooropgesteld gesteund op de doelstelling van de wetsbepaling: „De wetgever achtte het niet gepast op voorhand en éénvormig de duur te bepalen van het samenleven waaruit moet blijken dat het huwelijk niet alléén een formaliteit was gesteld met het oog op de uitwerking ervan op de nationaliteit. Deze termijn zou soms te lang, soms te kort zijn. Bijvoorbeeld, wanneer een huwelijk te laat het samenleven bekrachtigt, kan het nutteloos zijn te eisen dat na het sluiten ervan het samenwonen zou voortduren gedurende een bepaalde termijn”. Derhalve is het voldoende dat uit het samenleven (tijdens een minimumperiode van zes maanden), zowel voor als tijdens het huwelijk, blijkt dat het niet om een schijnhuwelijk gaat(72).

76. De vaststaande rechtspraak van het hof van beroep te Brussel houdt het bij de exegetische interpretatie van M. VERWILGHEN en eist een minimum termijn van zes maanden samenleven *na* het huwelijk op het ogenblik van het afleggen van de verklaring van de nationaliteitskeuze(73).

b. Verloop en einde van de termijn van samenwoning

77. Volgens M. VERWILGHEN(74) volstaat een termijn van 6 maanden samenwonen niet op zichzelf, de samenwoning moet gedurende de hele procedure voortduren. Hij steunt zich daarbij op het tekstargument van art. 16, § 2 dat bepaalt „...en zolang zij in België samenleven, door een overeenkomstig art. 15 afgelegde en ingewilligde verklaring”. De bewoordingen „zolang...” wijzen er volgens hem op dat de wetgever geen „ogenblik” voor de verklaring van nationaliteitskeuze voor ogen had, doch een „periode”, en ze daarboven vermeld zijn in een zin die niet alléén handelt over de verklaring van nationaliteitskeuze, doch ook over de hele procedure.

78. Dit standpunt wordt bijgetreden in het rechtsgebied van het hof van beroep te Brussel. Aan een verzoeker, wiens verklaring tot nationaliteitskeuze werd ingewilligd door de rechtbank van eerste aanleg, kon geen kennis worden gegeven van het vonnis omdat de

(72) Zie in dezelfde zin: HEYVAERT, A., *o.c.*, *sub* art. 16-1, spec. nr. 4.

(73) Brussel, 3de kamer, 26 juni 1990, inzake N.D.C en inzake L.A.; Brussel, 3de kamer, 20 juni 1989, inzake M.M.; Brussel, 3de kamer, 3 januari 1989, inzake T.L., allen onuitg.

(74) VERWILGHEN, M., *o.c.*, 345, nr. 636.

betrokkene, hoewel nog ingeschreven in België, zich in Zwitserland zou hebben gevestigd. Aangezien deze kennisgeving ook de beroepstermijn van 15 dagen t.a.v. het openbaar ministerie doet lopen kon het parket nog tijdig hoger beroep instellen. In beroep werd het verzoek tot inwilliging afgewezen omdat er niet meer werd voldaan aan de voorwaarde „...*zolang in België*” samen te leven(75).

79. Het hof te Antwerpen is een andere mening toegedaan.

Art. 16, § 2 vereist enkel dat de echtgenoten ten minste zes maanden in België samen hebben verbleven en dat deze samenleving nog bestaat op het ogenblik dat de verklaring overeenkomstig art. 15 wordt afgelegd. Volgens het hof te Antwerpen kan uit voormeld artikel 16, § 2 geen bijkomende voorwaarde afgeleid worden zoals de eventuele verplichting voor de echtgenoten om ook tijdens de ganse duur van de procedure samen te leven, dat met name géén tekstargument zulks op overtuigende wijze impliceert. Het hof meent dat de voorwaarde van gezamenlijk verblijf en samenleving uitsluitend betrekking heeft op het tijdstip waarop de formaliteit van de nationaliteitskeuze als dusdanig dient te gebeuren(76).

80. In het licht van voorheen geciteerde rechtspraak is het begrijpelijk dat het hof te Brussel zich voor de beoordeling van de andere elementen van de voorwaarde strikt opstelt.

Er wordt aan de vereiste van samenleven niet voldaan wanneer echtgenoten slechts bij tussenpozen en sporadisch samenleven en voor het overige feitelijk gescheiden leven(77).

Hetzelfde geldt wanneer een vordering in echtscheiding werd ingeleid(78).

81. Wanneer de Belgische partner staande de procedure overlijdt kan de nationaliteitskeuze niet worden ingewilligd. Het overlijden van de echtgenoot kan niet gezien worden als een geval van overmacht dat belet het samenleven voort te zetten, omdat deze gebeurtenis juist één van deze is die door haar aard zelf een einde stelt aan

(75) Brussel, 12 mei 1987, *R.W.*, 1987-88, 715.

(76) Antwerpen, 9 juni 1987, *T. Vreemd.*, 1987, afl. nr. 44, 21; in dezelfde zin: LIENARD-LIGNY, M., „Nationalité belge et statut personnel depuis la loi du 28 juin 1984”, *Ann.Dr.Liège*, 1983, (195) 210.

(77) Brussel, 3de kamer, 18 november 1986, onuitg., inzake S.A.

(78) Brussel, 3de kamer, 8 maart 1988, onuitg., inzake L.M.

het vervullen van de voorwaarde van het bestaan van het huwelijk(79).

82. Als einde van de procedure moet de datum van overschrijving in de registers van de burgerlijke stand worden beschouwd.

Wanneer de overschrijving van de inwilliging geschiedde na het overlijden van de partner zal het parket een procedure van verbetering van de registers van de burgerlijke stand inleiden teneinde de overschrijving nietig en zonder rechtsgevolgen te doen verklaren. In het aangehaald voorbeeld had een vonnis op 24 januari 1986 de nationaliteitskeuze ingewilligd. Op vordering van het parket, wat impliceert dat de beslissing werd betekend en dat de beroepstermijn van 15 dagen verstreken was, werd ze overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand op 19 februari 1986. De echtgenote van de verzoeker was echter op 15 februari 1986 overleden. De rechtbank oordeelde dat verzoeker derhalve de Belgische nationaliteit niet regelmatig verkregen had, zich steunend op het feit dat het vonnis slechts uitwerking krijgt bij de overschrijving, en verzoeker op dat ogenblik de voorwaarden niet meer vervulde(80).

Daarbij durf ik echter de vraag stellen of zulk een vonnis het gezag van gewijsde van de eerste beslissing niet miskent. De rechter doet immers impliciet uitspraak over hetzelfde subjectief recht van de verzoeker om de Belgische nationaliteit te verkrijgen, tussen dezelfde partijen, terwijl het eerste vonnis definitief werd door het verloop van de beroepstermijn van 15 dagen na de kennisgeving zonder dat een rechtsmiddel werd ingesteld. Indien zoals bepaald door art. 15, § 3 de nationaliteitskeuze slechts gevolg heeft vanaf de overschrijving van de onherroepelijke beslissing, slaat deze bepaling alléén op de uitwerking van het vonnis, en niet op het erdoor vastgestelde recht.

In tegenstelling met de echtscheidingsprocedure, waar de te laat gedane overschrijving de vordering in nietigverklaring ervan — en meteen van de echtscheiding zelf — mogelijk zijn op grond van art. 1277, eerste lid Ger.W.(81), voorziet geen enkele wettekst het verval van rechten inzake nationaliteitskeuze.

(79) Brussel, 3de kamer, 28 juni 1988, onuitg., inzake B.M.

(80) Rb. Luik, 13 juni 1986, *J.L.M.B.*, 1987, 1229, (goedkeurende) noot Ch. P.

(81) BAETEMAN, G., *o.c.*, 338, nr. 433.

3. GELIJKSTELLING VAN SAMENWONEN IN HET BUITENLAND MET SAMENWONEN IN BELGIË

83. Zoals voor de „gewone” nationaliteitskeuze voorzag de wetgever in een afwijking zodat het samenleven in het buitenland gelijkgesteld kan worden met samenleven in België. Vereist is dan wel dat belanghebbende zelf bewijst dat tussen hem en België een werkelijke band is ontstaan (art. 16, § 2 tweede lid W.B.N.).

Dienaangaande kan dus verwezen worden naar de rechtspraak en de interpretatie van de „werkelijke band” zoals deze hierboven (randnummer 20) besproken werd.

Daartoe is de huwelijksrelatie met een Belgische partner onvoldoende, zoniet zou de afwijking op zichzelf zinledig zijn.

Wellicht zal men een vroeger gemeenschappelijk verblijf in België, professionele banden met een Belgisch bedrijf, de opvoeding van de kinderen in een Belgische landstaal, e.d. kunnen inroepen, doch ook in dit geval zal de combinatie van verschillende elementen waarschijnlijk positiever beoordeeld worden dan één enkel.

84. Het verzoek van een vreemdeling, die in het buitenland een Belgische had gehuwd, en aldaar woonachtig bleef, werd afgewezen ondanks het feit dat hij aanvoerde dat hij zijn kinderen in de Franse taal opvoedde, zelf een spoedcursus Frans volgde en zijn bewering dat hij het inzicht had zich in België te komen vestigen, omdat deze elementen onvoldoende waren om er een werkelijke en oprechte integratiewil in de Belgische gemeenschap uit af te leiden(82).

85. Eenzelfde beslissing werd genomen t.a.v. een verzoeker die een Belgische, geboren in Zuid-Afrika, had gehuwd en aldaar steeds met haar had gewoond. Betrokkene die als reden voor zijn verzoek het inzicht opgaf zich in België te vestigen om aan zijn echtgenote toe te laten haar vader die in België verbleef te vervoegen en bij te staan in zijn oude dag, riep zijn regelmatige bezoeken om beroepsredenen aan ons land in evenals de familiale contacten met familieleden van zijn echtgenote. Het hof bevestigde de beslissing van de eerste rechter die stelde dat deze elementen enkel lieten blijken dat zijn aanvraag

(82) Brussel, 3de kamer, 24 februari 1988, onuitg., inzake A.A.

ingegeven bleek door andere motieven dan door een echte integratiewil(83).

4. BIJZONDERE MOGELIJKHEID DE UITSpraak OP TE SCHORTEN

86. Wanneer toepassing wordt gemaakt van art. 16 kan de rechtbank de uitspraak uitstellen, gedurende een termijn die zij bepaalt maar die niet langer dan twee jaar mag belopen, indien zij, om redenen die eigen zijn aan het geval, van mening is dat de duur van het samenleven in België onvoldoende is om haar in staat te stellen de integratiewil van de belanghebbende te beoordelen.

87. Deze bepaling maakt een bijzonderheid uit van de procedure van art. 15, en kan enkel toegepast worden voor de nationaliteitskeuze door de echtgenoot van een Belg. Soms ontstaat dienaangaande verwarring en wordt de regel ten onrechte toegepast voor de „gewone” nationaliteitskeuze(84).

88. De opschorting kan gerechtvaardigd zijn door de omstandigheid dat verzoeker, die voor het overige aan alle voorwaarden voldoet, zijn kind, omwille van financiële problemen, door zijn ouders in zijn geboorteland laat opvoeden. De overbrenging van het kind was het gevolg van tijdelijke echtelijke moeilijkheden. Dit gegeven doet twifelen aan zijn reële integratiewil, die vereist dat betrokkene niet meer het inzicht heeft zelf definitief naar zijn geboorteland terug te keren. Derhalve werd de beslissing over de uitspraak gedurende 15 maanden uitgesteld(85).

HOOFDSTUK IV

VERKRIJGING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT WEGENS HET BEZIT VAN STAAT VAN BELG

89. De persoon die gedurende tien jaar zonder onderbreking in het genot is geweest van het bezit van de staat van Belg kan, wanneer

(83) Brussel, 3de kamer, 24 februari 1988, en Rb. Brussel, 14de kamer, 25 maart 1987, inzake I. Chr., beiden onuitg.

(84) Brussel, 26 september 1989, *T. Vreemd.*, 1989, afl. 55, 42, noot Walley, L.

(85) Brussel, 3de kamer, 4 november 1986, onuitg., inzake C.S.

zijn Belgische nationaliteit betwist wordt, de Belgische nationaliteit verkrijgen door een verklaring afgelegd volgens de voorschriften van artikel 15 § 1 en ingewilligd volgens de procedure van de „gewone” nationaliteitskeuze.

90. De rol van de rechtbank is in dit geval zeer beperkt. Zoals art. 17 W.B.N. voorschrijft kan de inwilliging alleen geweigerd worden omwille van het feit dat het beweerde bezit van staat ontoereikend is. De rechtbank dient dus enkel na te gaan of het bezit van staat inhoudelijk voldoende bewezen is, dat de duur ervan minstens 10 jaar bedraagt en niet onderbroken is geweest. Het bewijs ervan wordt geleverd en kan slechts blijken uit de uitoefening van rechten die aan Belgen zijn voorbehouden (art. 4, laatste lid W.B.N.).

91. Deze bepaling kan toegepast worden in de gevallen waarin vreemdelingen als Belg werden beschouwd ten gevolge van een administratieve vergissing(86).

92. Het zal slechts zeer uitzonderlijk zijn dat deze bepaling toepassing zal vinden. Tot op heden heb ik géén jurisprudentiële toepassingen gevonden.

HOOFDSTUK V

HERKRIJGING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT

93. Tenslotte zijn de hoven en rechtbanken geroepen om tussen te komen in de gevallen van herkrijging van de Belgische nationaliteit wanneer deze, anders dan door vervallenverklaring werd verloren.

94. Art. 24 W.B.N. stelt hieromtrent volgende cumulatieve voorwaarden:

- 1° Belg door geboorte zijn geweest,
- 2° ten minste achttien jaar oud zijn,
- 3° gedurende de twaalf maanden die aan de verklaring voorafgaan zijn hoofdverblijf in België hebben gehad.

(86) BEIRLAEN, A., *o.c.*, 118.

95. Opnieuw wordt verwezen naar de vereisten gesteld in art. 15, § 1 W.B.N., zoals deze hiervoor werden besproken.

Een aanvullend oordeel wordt opgelegd indien niet is voldaan aan de verblijfsvoorwaarde of indien het verlies van de Belgische nationaliteit het gevolg is van afstand. In dat geval moet de rechtbank in haar onderzoek van de verklaring de omstandigheden betrekken waarin die afstand werd gedaan alsmede de redenen waarom de belanghebbende de Belgische nationaliteit wil herkrijgen.

96. De wet bepaalt niet uitdrukkelijk dat een verblijf in het buitenland met een verblijf in België kan worden gelijkgesteld, nochtans is deze voorwaarde volgens A. HEYVAERT niet prohibitief, maar zal de rechtbank dezelfde bijkomende omstandigheden moeten beoordelen als ingeval de Belgische nationaliteit werd verloren door afstand ervan(87).

97. Wanneer de betrokkene opnieuw in het buitenland verblijft, in gebreke blijft te bewijzen een werkelijke band met België te hebben bewaard, en er bovendien geen sprake is van een eventuele terugkeer in het koninkrijk kan zijn verzoek tot herkrijging niet worden ingewilligd(88).

HOOFDSTUK VI

ACTUELE EVOLUTIE

98. De Regering blijft de verwerving van de nationaliteit zien als een van de factoren die het integratieproces van de migrantenbevolking kunnen bevorderen. Dit leidde tot de Wet van 13 juni 1991 (*B.S.*, 3 september 1991) die op 1 januari 1992 in werking treedt.

Deze belangrijke aanvulling van het W.B.N. heeft als voornaamste doel de verwerving van de Belgische nationaliteit door vreemdelingen van de tweede en de derde generatie te vereenvoudigen en te vergemakkelijken(89).

(87) HEYVAERT, A., *o.c.*, sub art. 24-2, nr. 5.

(88) Brussel, 3de kamer, 19 april 1988, onuitg., inzake P.G. t/ H.J.

(89) *Gedr. St.*, Kamer, 1990-91, Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door Mevr. Merckx-Van Goey, nr. 1314/7.

99. Voor de derde generatie, dit zijn de kinderen geboren uit vreemdelingen die zelf reeds in België geboren zijn en er gedurende vijf van de tien jaren voor de geboorte hun hoofdverblijfplaats hadden, wordt de voorheen vereiste verklaring tot toekenning afgeschaft en zal zij automatisch gebeuren.

Er wordt voorzien in eenzelfde bepaling ten gunste van het aangenomen kind.

Deze bepaling zal tot gevolg hebben dat 25.000 à 40.000 kinderen jonger dan 18 jaar Belg zullen worden, dikwijls zelf tot hun eigen verbazing. De Minister van Justitie is trouwens de mening toegedaan dat de ouders niet de mogelijkheid mogen hebben om te weigeren dat hun kinderen automatisch de Belgische nationaliteit wordt toegekend(90). De toekenning van de nationaliteit is in dit geval een zuivere toepassing van het *ius soli*. Wel zal de betrokkene zelf, na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar, van de Belgische nationaliteit kunnen afzien, door een verklaring van afstand af te leggen onder de voorwaarden voorzien in art. 22 W.B.N.

100. Voor de tweede generatie wordt de mogelijkheid van nationaliteitskeuze uitgebreid door de invoeging van de art. 11*bis* en 12*bis*. De in België geboren vreemdeling, die er sedert zijn geboorte zijn hoofdverblijf heeft, kan de Belgische nationaliteit verkrijgen, hetzij op initiatief van zijn ouders of zijn adoptanten (uitzonderlijk door één van hen), indien deze op het nationaal grondgebied verblijven gedurende de tien jaren voorafgaand aan de verklaring en indien hij jonger is dan 12 jaar (art. 11*bis*), hetzij, indien hij de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en minder dan 30 jaar oud is, door zelf een verklaring af te leggen (art. 12*bis*).

Nieuw is de procedure i.v.m. deze regeling. De rechtspleging zoals voorzien in art. 15, § 1 werd voor deze gevallen te zwaar geacht. Daarom is de rechterlijke controleprocedure slechts vereist wanneer de procureur des Konings er zich binnen de twee maanden na de kennisgeving van de verklaring tegen verzet, wat in het geval van art. 11*bis* slechts kan ingesteld worden wanneer de verklaring een ander oogmerk heeft dan het belang van het kind om het de Belgische nationaliteit te zien toekennen. Bij de toepassing van art. 12*bis* kan het verzet enkel gegrond zijn op gewichtige feiten, eigen aan de persoon.

(90) *Gedr.St.*, Kamer, 1990-91, nr. 1314/7, 39.

BESLUIT

101. De Wet van 13 juni 1991 bevestigde de sleutelrol van het openbaar ministerie. Het belang van zijn houding, die thans ook in de meeste gevallen beslissend is (cfr. randnummer 25), maakt hem tot behoeder van de Belgische nationaliteit, en terecht, de „Belgische nationaliteit mag immers niet worden verkwanseld”(91).

102. Kenmerkend is een zekere strengheid van de hoven en rechtbanken wanneer zij uitspraak doen over de betwiste gevallen. Men moet echter bedenken dat de toekenning van het staatsburgerschap de laatste stap is in een proces dat de volledige gelijkberechtiging met de andere Belgen tot gevolg heeft. Dezelfde zorg tot gelijkberechtiging leidde tot de recente grondwetsherziening die een einde stelt aan de discriminatie tussen de Belgen naargelang de wijze waarop hun nationaliteit werd bepaald, zodat de ingewilligde nationaliteitskeuze de uitoefening van alle politieke rechten, inclusief het recht om minister te worden of om tot volksvertegenwoordiger te worden verkozen(92), met zich meebrengt.

Die stap mag niet onopgemerkt voorbijgaan en heeft een symbolisch aspect. Zoals de toenmalige Minister van Justitie Jean Gol het uitdrukt dienen zekere bakens gesteld te worden: België is een gastvrij land, dat de vreemdelingen als tegenhanger voor minimale vereisten veel ruimere rechten toekent dan vele andere staten dit doen. Maar zich vestigen of verblijven onder de bescherming van de Belgische wetten, met de zekerheid gerespecteerd te worden indien men ze zelf eerbiedigt, behelst meer, zoals het verschillend is deel uit te maken van een bevolking dan wel van het geheel van de staatsburgers, alléén geroepen om aan militaire verplichtingen te voldoen en indien nodig hun Staat te verdedigen en deel te nemen aan de beslissingen die zijn toekomst binden, verplichtingen die men niet kan opleggen aan hen die zich enkel als gast in een gastland beschouwen(93).

103. Het was zeker de verdienste van de rechtspraak vooral de nadruk te leggen op de loyaliteit die verwacht wordt van hen die tot

(91) Dixit Dhr. Wathelet, Minister van Justitie in de Kamercommissie voor de Justitie — *Gedr. St.*, Kamer, 1990-91, nr. 1314/7, 3.

(92) Grondwetswijzigingen van artikelen 5, 50 en 86 van 1 februari 1991, *B.S.*, 15 februari 1991, 3004-3006. (opm.: De kwestie van de verkiesbaarheid voor de Senaat behoort tot de „derde fase” van de staatshervorming en is nog niet afgehandeld).

(93) Voorwoord van J. Gol in CLOSSET, Ch.-L., *o.c.*, 49.

de gemeenschap van staatsburgers willen toetreden (cfr. randnummers 34 en 60).

104. Anderzijds dient men ook een grens te bepalen. Men mag van de kandidaat-Belgen niet méér eisen dan van de andere Belgen, en men moet er rekening mee houden dat de weg van de integratie ook voor hen, willens nillens, niet altijd even gemakkelijk verloopt. Vaak zijn in hun omgeving factoren aanwezig die, ondanks hun goede wil, het proces bemoeilijken. Relevant in dat opzicht is dat 45,7% van de ondervraagden tijdens een opiniepeiling van het instituut ICSP op verzoek van de Brusselse gewestregering meenden dat integratie van migranten in Brussel onmogelijk is⁽⁹⁴⁾. Deze zorgwekkende vaststelling moet er voor behoeden al te strakke beoordelingscriteria te hanteren.

105. Het komt er m.i. voor de rechter, geroepen om te oordelen over de nationaliteitskeuze, op aan een redelijk evenwicht te vinden tussen deze twee tegenpolen.

(94) FONTEYN, G., „Slechts helft Brusselaars gelooft dat integratie migrant mogelijk is”, *De Standaard*, 8 april 1991, 1.

SOMMAIRE

ACQUISITION DE LA NATIONALITÉ ET CONTRÔLE JUDICIAIRE

Le nouveau Code de la nationalité belge — C.N.B. — de 1984 visait avant tout à promouvoir l'intégration des immigrés et à réaliser l'égalité entre hommes et femmes ainsi que la simplification, l'accélération et l'amélioration des procédures en matière d'acquisition de la nationalité par option; par naturalisation et par recouvrement. La réforme s'imposait parce que la législation antérieure, datant de 1934, se trouvait dépassée par la réalité sociale, celle-ci reflétant également de sensibles tensions politiques. L'obtention de la nationalité belge par voie d'option demeure soumise au contrôle judiciaire. Le présent article analyse la jurisprudence qui s'est développée depuis lors.

a. L'option ordinaire

Les conditions d'attribution de la nationalité par option constituent essentiellement une application du *ius soli* avec exceptionnellement un recours au *ius sanguini*.

D'une part, le juge doit vérifier si se trouve réunies les conditions de recevabilité, que l'on peut également qualifier de conditions „objectives” puisqu'elles portent sur l'âge, la résidence et la filiation (art. 13 et 14 C.N.B.). Une seule dérogation est possible: la résidence en pays étranger peut être assimilée à la résidence en Belgique lorsque le déclarant prouve qu'il a conservé avec la Belgique des attaches véritables, celles-ci devant être personnelles et avoir existé dès avant le séjour à l'étranger. Exceptionnellement, il peut également être fait appel à la notion de „force majeure” pour lever la déchéance découlant du dépassement des délais.

D'autre part, le juge doit vérifier également si se trouvent réunies les conditions de fond, que l'on peut qualifier de conditions „subjectives”. Ces conditions sont cumulatives et ont chacune leur contenu propre:

- 1) l'intéressé ne peut avoir été, par son comportement personnel, à l'origine de faits graves constituant un empêchement à l'agrément de son option;
- 2) il ne peut avoir fait preuve, par son comportement personnel, d'une insuffisante volonté d'intégration dans la société belge. La formulation négative de cette deuxième condition permet de conclure que les motifs de refus sont présumés faire défaut lorsque la déclaration d'option est faite.

Depuis l'entrée en vigueur du C.N.B., la jurisprudence a précisé le contenu de ces conditions dont on peut dès lors définir quelques lignes de force, bien qu'il ne soit pas encore question d'une application absolument univoque de la loi.

La jurisprudence considère comme faits personnels graves constituant un empêchement à l'agrément de l'option, tout comportement de l'intéressé de nature à entraîner des conséquences dangereuses ou préjudiciables pour la communauté, tout autre par lesquels l'intéressé manifeste son mépris pour les normes régissant la vie en société ou son inaptitude à se soumettre à ces normes.

De la mission autonome et spécifique du juge en matière de vérification des faits eux-mêmes dans le cadre de l'art. 15, § 2 C.N.B., il découle qu'il conserve, dans tout les cas, un plein droit d'appréciation et le devoir d'analyser la gravité des faits eux-mêmes.

Il n'est pas lié par des appréciations antérieures soit du tribunal de la jeunesse, soit du tribunal correctionnel, même lorsque ces faits se trouvent établis „*erga omnes*”

à la suite d'une condamnation pénale. Il peut également considérer — ou non — comme suffisantes des condamnations prononcées à l'étranger pour refuser l'agrément de l'option, cependant que les conséquences d'une réhabilitation demeurent sans incidence.

Des infractions qui témoignent d'un état d'esprit laissant apparaître un manque de respect pour l'ordre social et qui mettent en danger la tranquillité et la sécurité des concitoyens constituent le plus souvent un empêchement.

La deuxième condition — c.-à-d. l'existence d'une suffisante volonté d'intégration — ne requiert pas une assimilation totale et n'impose pas que les étrangers, qui souhaitent demeurer en Belgique, perdent leur identité et imitent en tous points la population autochtone. Par ailleurs, ils doivent exprimer, par leur façon d'agir, leur désir de vivre en harmonie avec les Belges.

Dans les exemples jurisprudentiels passés en revue, on trouve plusieurs critères d'appréciation: enseignement, connaissance linguistique, tolérance religieuse, facteurs économiques, participation à la vie professionnelle, liens politiques avec le pays d'origine. Pour le juge, il convient d'examiner chaque situation *in globo* et de fonder sa conviction sur un ensemble d'éléments qui, réunis, peuvent témoigner de suffisantes dispositions positives.

b. Acquisition de la nationalité belge par le conjoint étranger d'une personne belge

L'introduction du C.N.D. a mis fin à l'inégalité juridique entre hommes et femmes. En principe, le mariage n'exerce aucun effet sur la nationalité mais, l'unité de nationalité s'avérant souhaitable dans le mariage, le conjoint étranger d'une personne belge s'est vu accorder une possibilité particulière d'option sans conditions d'âge. L'art. 16, § 2 énumère les conditions particulières concernant la résidence et la vie communes des époux et renvoie pour le surplus aux conditions fixées par l'art. 15 pour l'option ordinaire. Il est dès lors généralement admis que la procédure et les conditions de fond pour l'agrément de la présente option sont les mêmes que pour l'option ordinaire.

La condition supplémentaire de 6 mois de vie commune a été introduite pour éviter les „mariages blancs”, le juge pouvant dans la présente terme d'option, surseoir à statuer pendant deux ans au maximum si la durée de la résidence commune en Belgique est insuffisante pour apprécier la volonté d'intégration.

En ce qui concerne le point de départ et le déroulement du délai de 6 mois de résidence commune, des opinions différentes se retrouvent dans la doctrine et la jurisprudence. La jurisprudence établie de la Cour d'appel de Bruxelles exige que la résidence commune se situe après le mariage et se poursuive pendant toute la procédure, c.-à-d. jusqu'après la transcription du jugement dans les registres de l'état civil. Ce point de vue est repris par M. Verwilghen sur base d'une interprétation exégétique de la loi.

La Cour d'appel d'Anvers se satisfait de l'existence d'une réelle vie commune pendant au moins six mois, tient compte des périodes de vie commune aussi bien avant qu'après le mariage et estime qu'il suffit que les époux vivent ensemble au moment de la déclaration d'option. Cette opinion se fonde sur les travaux parlementaires qui, comme le relève Ch. Closset, ne concordent pas avec le texte final de la loi.

Comme pour l'option ordinaire, la vie commune en pays étranger peut être assimilée à la vie commune en Belgique lorsque le déclarant prouve qu'il a acquis des attaches véritables avec la Belgique.

c. Acquisition de la nationalité belge en raison de la possession d'état de Belge

La personne qui a joui de façon constante durant dix années de la possession d'état de Belge, celle-ci ne pouvant être prouvée que par l'exercice des droits réservés aux Belges, peut, si la nationalité belge lui est contestée, faire une déclaration selon la procédure de l'option „ordinaire”.

Le rôle du tribunal est dans ce cas très limité. En vertu de l'art. 17 C.N.B., l'agrément de l'option ne peut être refusée qu'en raison du caractère insuffisant de la possession d'état alléguée.

d. Recouvrement de la nationalité belge

Celui qui a été Belge de naissance, est âgé d'au moins 18 ans et a eu sa résidence principale en Belgique pendant les douze mois qui précèdent sa déclaration en recouvrement de la nationalité belge, peut recouvrer celle-ci s'il l'a perdue autrement que par déchéance (art. 24 C.N.B.).

Dans ces hypothèses également, les cours et tribunaux doivent agréer cette déclaration selon la procédure et les conditions de l'art. 15 C.N.B. Lorsque la perte de la nationalité belge procède d'une renonciation, ils doivent également vérifier les circonstances dans lesquelles cette renonciation est intervenue et les raisons pour lesquelles le déclarant veut recouvrer la nationalité belge.

e. Evolution actuelle

A la suite de la loi du 13 juin 1991, une addition importante au C.N.B. est entrée en vigueur le 1er janvier 1992, son objectif principal étant de faciliter l'acquisition de la nationalité belge par les étrangers de la deuxième et de la troisième génération.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE RICHTERLICHE AUFSICHT AUF DIE STAATSANGEHÖRIGKEITSWAHL

Das neue Gesetzbuch auf die belgische Staatsangehörigkeit (G.B.S.) von 1984 erstrebte vor allem die Förderung der Integration von Einwanderern, die Verwirklichung der Gleichheit zwischen Mann und Frau, sowie die Vereinfachung, die Beschleunigung und die Verbesserung bei den Verfahren der Staatsangehörigkeitswahl, der Einbürgerung und Erwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit. Die Reform drängte sich auf, weil die vorige Gesetzgebung von 1934 von der gesellschaftlichen Realität, zu der auch politisch spürbare Spannungen hinzukommen, eingeholt war. Die Erwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit durch die Staatsangehörigkeitswahl unterlag weiter der richterlichen Aufsicht. In diesem Beitrag wird die seither entwickelte Rechtsprechung erörtert.

a. Die normale Staatsangehörigkeitswahl

Die Bedingungen zur Gewährung der Staatsangehörigkeit durch die Staatsangehörigkeitswahl sind wesentlich eine Anwendung des *ius soli*, ausnahmsweise wird an das *ius sanguinis* appelliert.

Einerseits muß der Richter die Erfüllung der Zulässigkeitsbedingungen beurteilen.

Diese kann man auch als „objektiv“ bezeichnen, weil sie sich auf Anforderungen des Alters, des Wohnorts und der Herkunft (Art. 13 und 14 des G.B.S.) beziehen. Nur eine einzige Abweichung ist möglich: der Aufenthalt im Ausland kann dem Aufenthalt in Belgien gleichgesetzt werden, wenn der Interessent belegen kann, mit Belgien ein echtes Band, das persönlich sein muß und das schon vor dem Aufenthalt im Ausland existiert haben muß, bewahrt zu haben. Ausnahmeweise kann auch an die Rechtsfigur der „höheren Gewalt“ appelliert werden, um den Rechtsverfall wegen Überziehung der Fristenreglung zu beheben.

Andererseits wird auch die Erfüllung der Grundbedingungen der richterlichen Gewalt unterworfen. Diese kann man als „subjektiv“ betrachten. Sie sind kumulativ und haben jeweils einen eigenen Inhalt:

- 1) Der Interessent darf, durch sein persönliches Benehmen, nicht am Ursprung wichtiger Tatsachen liegen, die zur Bewilligung seines Antrags ein Hindernis bilden,
- 2) Er darf, durch sein persönliches Benehmen, kein Zeichen einer ungenügenden Integrationsbereitschaft in die belgische Gesellschaft gegeben haben.

Die negative Formulierung dieser zweiten Bedingung führt zur Schlußfolgerung, daß vermutet wird, daß keine Verweigerungsgründe vorhanden sind, wenn die Erklärung der Staatsangehörigkeitswahl abgegeben wird.

Seit der Inkrafttretung des G.B.S. hat die Rechtsprechung diese Bedingungen inhaltlich ausgefüllt, sodaß einige Kraftlinien sichtbar werden, obwohl von einer unbedingt eindeutigen Rechtsanwendung noch nicht die Rede sein kann.

Die Rechtsprechung sieht als wichtige Tatsachen die zur Bewilligung der Staatsangehörigkeitswahl ein Hindernis bilden, jedes Benehmen des Antragstellers das der Art nach für die Gemeinschaft nachteilige oder schädliche Folgen mit sich bringen könnte, Handlungen wodurch der Betreffende seine Mißbilligung der im gesellschaftlichen Leben geltenden Normen oder seiner Unfähigkeit sich diesen Normen zu fügen zeigt.

Aus der autonomen und spezifischen Aufgabe des Richters, im Rahmen des Art. 15, § 2 des G.B.S., selber die Tatsachen zu überprüfen, ergibt sich daß er in allen Fällen sein vollständiges Beurteilungsrecht bewahrt und die Pflicht hat, selber die Tatsachen auf ihre Bedeutung zu überprüfen.

Er ist nicht gebunden durch frühere Beurteilungen, weder vom Jugendgericht, noch vom Strafgericht, auch wenn infolge einer strafrechtlichen Verurteilung die Tatsachen *erga omnes* feststehen. Er kann die Verurteilung im Ausland wohl oder nicht genügend beachten um die Bewilligung zu verweigern und die Folgen einer gewährten Rehabilitation sind ohne Einfluß.

Verstöße die eine Gesinnung beweisen, aus der sich ein Mangel an Respekt vor der gesellschaftlichen Ordnung ergibt, und die Ruhe und Sicherheit Der Mitbürger gefährden, bilden meistens ein Hindernis.

Die zweite Bedingung, die Existenz einer genügenden Integrationsbereitschaft, erfordert keine vollständige Assimilation und bedingt nicht, daß die Ausländer die in Belgien bleiben möchten, ihre unterschiedliche Eigenart verlieren würden und in allem die einheimische Bevölkerung nachahmen müssen. Andererseits müssen sie durch ihr Benehmen ausdrücken, daß sie mit den Belgiern in Harmonie zusammenzuleben wünschen.

In den besprochenen Beispielen der Rechtsprechung werden verschiedene beurteilungskriterien geäußert: Unterricht, Sprachkenntnisse, Religionstoleranz, Wirtschaftsfaktoren, Teilnahme am Berufsleben, politische Bande mit dem Herkunftsland...

Es ist ratsam einen Zustand *in globo* zu überprüfen, und seine Überzeugung auf eine Gesamtheit von Elementen zu gründen, die zusammen eine genügende positive Einstellung bezeugen können.

b. Erwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit durch den fremden Ehepartner eines Belgiers

Die Einführung des G.B.S. setzte der juristischen Ungleichheit zwischen Mann und Frau ein Ende. Im Prinzip hat die Ehe keine Folge für die Staatsangehörigkeit, aber unter der Betrachtung der Ratsamkeit einer einheitlichen Staatsangehörigkeit innerhalb der Ehe, wurde dem fremden Ehepartner eines Belgiers, ohne Altersbedingungen, die besondere Möglichkeit der Staatsangehörigkeitswahl gewährt.

Art. 16, § 2 zählt die besonderen belgischen Bedingungen auf in Bezug auf den Wohnort und das Zusammenleben der Eheleute während wenigstens 6 Monaten und verweist darüber hinaus auf die im Art. 15 gestellten Bedingungen für die normale Option. Deshalb wird im allgemeinen angenommen, daß das Verfahren und die Grundbedingungen für die Bewilligung der Staatsangehörigkeitswahl mit denen der normalen Option übereinstimmen.

Die zusätzliche Bedingung eines sechsmonatigen Zusammenlebens wurde zur Verhinderung von Scheinehen eingefügt, und bei dieser Art der Staatsangehörigkeitswahl kann der Richter das Urteil während höchstens zwei Jahren aussetzen, wenn die Dauer des Zusammenlebens in Belgien ungenügend ist um die Integrationsbereitschaft zu beurteilen.

In Bezug auf den Anfang und den Verlauf der sechsmonatigen Frist des Zusammenlebens werden in der Rechtslehre und der Rechtsprechung unterschiedliche Gesichtspunkte angeführt. Die feststehende Rechtsprechung des Brüsseler Kassationsgerichts fordert, daß sich das Zusammenleben nach der Ehe situiert und während des ganzen Verfahrens andauert, d.h. bis nach der Einschreibung des Urteils in die Standesregister. Dieser Standpunkt wird vom Juristen Herrn Verwilghen vertreten, der sich dabei auf eine exegetische Interpretierung des Gesetzes stützt. Das Antwerpener Kassationsgericht begnügt sich mit der Tatsache, daß während mindestens 6 Monaten ein reelles Zusammenleben stattgefunden hat und berücksichtigt die Zusammenlebensfristen sowohl vor wie während der Ehe, und ist der Ansicht, daß es genügt, wenn die Eheleute im Moment der Erklärung der Staatsangehörigkeitswahl zusammenleben. Dieser Gesichtspunkt beruht auf der parlamentären Vorbereitung, die wie Ch. Closet bemerkte, dem endgültigen Gesetztext nicht entspricht. Wie für die normale Staatsangehörigkeitswahl kann ein gemeinsamer Aufenthalt im Ausland einem Aufenthalt in Belgien gleichgesetzt werden, wenn der Interessent beweist, daß zwischen ihm und Belgien ein richtiges Band entstanden ist.

c. Erwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit wegen der Inhaberschaft des Standes eines Belgiers

Die Person, die ohne Unterbrechung zehn Jahre lang die Inhaberschaft des Standes eines Belgiers genossen hat, der nur durch die Ausübung von den Belgiern vorbehaltenen Rechten bewiesen werden kann, ist in der Lage, falls seine Staatsangehörigkeit angefochten wird, gemäß dem Verfahren der „normalen“ Staatsangehörigkeitswahl eine Erklärung abzugeben.

Die Rolle des Gerichtes ist in diesem Fall sehr beschränkt. Laut Art. 17 des G.B.S. kann die Bewilligung der Staatsangehörigkeitswahl nur verweigert werden, wenn die behauptete Inhaberschaft des Standes eines Belgiers ungenügend ist.

d. Die Neuerwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit

Wer durch Geburt Belgier gewesen ist, mindestens 18 Jahre alt ist und während zwölf der Erklärung zu Neuerwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit vorangehenden Monaten seinen Hauptsitz in Belgien hat, kann diese bekommen, wenn er sie anders als durch eine Verfallenerklärung verloren hat (Art. 24 des G.B.S.).

Auch in dieser Hypothese müssen die Kassationsgerichte und die Gerichte dieser Erklärung stattgeben nach dem Verfahren und den Bedingungen vom Art. 15, § 1 des G.B.S.

Wenn der Verlust der belgischen Staatsangehörigkeit die Folge eines Verzichtes ist, müssen sie ebenfalls die Umstände unter denen der Verzicht gemacht wurde sowie die Gründe warum der Interessent die belgische Staatsangehörigkeit neuerwerben will, überprüfen.

Gegenwärtige Entwicklung

Infolge des Gesetzes vom 13. Juni 1991 wird am 1. Januar 1992 eine wichtige Ergänzung des G.B.S. in Kraft treten, mit als wichtigster Zielsetzung, die Erwerbung der belgischen Staatsangehörigkeit durch Fremde der zweiten und dritten Generation zu erleichtern.

SUMMARY

JUDICIAL REVIEW OF NATIONALITY OPTION PROCEEDINGS

The new Code relating to Belgian nationality, enacted in 1984, sought in the first place to promote the integration of immigrants, to achieve equality between men and women, and to simplify, accelerate and improve the procedures relating to the exercising of nationality options, to naturalisation and to the re-acquisition of Belgian nationality. Reforms were made necessary in this field because the previous legislation, passed in 1934, had been overtaken by social realities, which also involved tensions of a politically sensitive nature. The acquisition of Belgian nationality by exercising a nationality option remained subject to judicial supervision. This paper contains an analysis of the case law which has developed in this subject since that time.

a. Exercising a nationality option in the normal manner

The conditions in which nationality is conferred represent in most cases an application of the *ius soli* principle: only in exceptional circumstances does the *ius sanguinis* apply.

On the one hand, the court must assess whether the conditions of admissibility have been fulfilled. These conditions can also be termed „objective” criteria, since they concern criteria relating to age, residence and filiation (Articles 13 and 14 of the Law relating to Belgian Nationality). Only one exception is possible: a period of residence abroad may be equated with a residence in Belgium where the interested party can prove that he retained a real link with Belgium; this link must be of a personal nature and must already have been in existence before the person concerned took up residence abroad. Exceptionally, the principle of *force majeure* may also

be relied upon for the purpose of reversing the loss of rights due to non-observance of the prescribed period.

On the other hand, even the question whether the fundamental conditions have been satisfied is subjected to assessment by the courts. These conditions may be regarded as „subjective”. They are cumulative and each have a substance of their own, *i.e.*:
1) the interested party may not, through his personal behaviour, have caused any circumstances to arise which constitute an impediment to having his application granted,
2) he may not, through his personal behaviour, have shown an unwillingness to integrate into Belgian society.

The negative tone of the second condition prompts the conclusion that the grounds for refusal are deemed not to apply where the interested party makes his statement of choice as to nationality.

Since the entry into force of the Law relating to Belgian Nationality, the available case law has given substance to these conditions, as a result of which it is possible to discern certain major trends, although it is not yet possible to claim that there is total uniformity of statutory interpretation.

This case law defines the major circumstances which constitute an impediment towards the granting of Belgian nationality by means of nationality option as any action on the part of the applicant which is capable of having adverse or dangerous implications for society, these being actions by which the interested party has given evidence of his contempt for the rules which govern society or of his inability to submit to these rules.

From the individual and specific assignment expected of the court, which is to assess the facts in the light of Article 15(2) of the Law relating to Belgian Nationality, it follows that that court at all times retains its right to assess the facts, and that it has the duty to appraise the seriousness of the facts. The court is not bound by previous rulings given by either the juvenile court or the penal court of first instance, even where the facts constitute incontrovertible evidence since they led to a criminal sentence being passed. The court may or may not consider any sentences incurred in a foreign country as sufficient to refuse an application; no official rehabilitation will be capable of altering this ruling.

Offences which are indicative of a mentality which reveals a lack of respect for the public order and which endangers the peace and security of other citizens are in most cases considered to be such an impediment.

The second condition, *i.e.* the existence of sufficient willingness to integrate, does not require total assimilation, and does not expect foreigners who wish to remain in Belgium to discard their distinguishing characteristics and imitate the native population in everything. On the other hand, they must indicate through their actions that they wish to live in harmony with the Belgian population. In the case law which is examined, various criteria of assessment are highlighted, such as education, knowledge of the language, religious tolerance, economic factors, participation in professional activities, political links with the country of origin, etc.

It is desirable that the situation should be examined in all its facets, and that conclusions are reached on a comprehensive set of factors which are capable of demonstrating that the person concerned has a sufficiently positive approach.

b. The acquisition of Belgian nationality by the fact of being a foreign-born spouse of a Belgian citizen

The adoption of the Law relating to Belgian Nationality put an end to the legal inequality between men and women. In principle, marriage has no implications for nationality, but in view of the desirability of unity of nationality within a marriage, the foreign spouse of a Belgian citizen, without any restrictions as to age, is given the special opportunity of making a choice of nationality.

Article 16(2) lists the special circumstances that the spouses must have resided in Belgium and lived together for at least 6 months, as well as referring to the conditions laid down in Article 15 in relation to the exercising of the ordinary option. Accordingly, it is generally accepted that the procedure and the fundamental conditions which must be observed for the purpose of having one's choice of nationality approved are the same as for the ordinary option.

The additional condition that the spouses must have lived together for six months was instituted in order to prevent marriages of convenience. Also, in relation to this type of nationality choice the court may stay proceedings for a maximum of two years before giving judgment, where the duration of the period in which the spouses lived together is insufficient to be able to give an assessment on whether the will to integrate is present or not.

As regards the time at which the six-month period of living together commenced and finished, a wide variety of views is in evidence in the existing case law and literature. The established case law of the Court of Appeal of Brussels requires the period of living together to have taken place after the marriage, and that it continues throughout the proceedings in question, *i.e.* until such time as the decision has been entered in the civil registry. This point of view is confirmed by M. Verwilghen, on the basis of a literal interpretation of the Law.

The Antwerp court contents itself with the criterion that the spouses were actually living together during a period of at least six months, and takes into account periods of living together which took place both before and after the marriage. The court also considers that it is sufficient for the spouses to be living together at the time at which the statement of nationality choice is made. This view is based on the *travaux préparatoires* which, as Ch. Closset remarked, do not correspond to the final text of the law.

As is the case with ordinary nationality choice, a period of living together abroad may be equated with residence in Belgium where the interested party can prove that there is in existence a real link between himself and Belgium.

c. Acquisition of Belgian nationality through having Belgian status

Any person who has, for an uninterrupted period of ten years, enjoyed the status of being Belgian, which can only be proved by the exercise of rights which are reserved to Belgians, may, where there is a challenge to his nationality, make a statement in accordance with the procedure which attends the „ordinary” choice of nationality.

The role of the courts is extremely limited in such cases. Under Article 17 of the Law relating to Belgian Nationality, approval of the nationality choice may only be refused where the alleged Belgian status is inadequate.

d. The re-acquisition of Belgian nationality

Any person who is a native Belgian, is at least 18 years of age, and who in the course of the twelve months which precede his application for re-acquisition of Belgian nationality had his main place of residence in Belgium, may have this right granted if he lost his Belgian nationality by means other than official withdrawal of nationality (Article 24 Law relating to Belgian Nationality).

Even if this hypotheses applies, the courts must confirm this statement in accordance with the procedure and under the conditions specified in Article 15 of the Law.

Where the loss of Belgian nationality was the result of a voluntary disposal of nationality, the courts must also examine the circumstances in which this was done, as well as the reasons why the interested party wishes to re-acquire Belgian nationality.

e. Present-day developments

As a result of the Law of 13/6/1991, an important addition to the Law relating to Belgian Nationality will enter into effect, the main purpose of which is to make it easier for second-generation and third-generation foreigners to acquire Belgian nationality.

RESUMEN

EL CONTROL JUDICIAL SOBRE LA ELECCIÓN DE NACIONALIDAD

El nuevo Código sobre la Nacionalidad Belga de 1984 aspiraba sobre todo a la promoción de la integración de inmigrantes, a la realización de la igualdad entre hombres y mujeres, así que a la simplificación, la aceleración y el mejoramiento de los procedimientos de elección de nacionalidad, de naturalización y de recuperación de la nacionalidad belga. La reforma se imponía porque la legislación anterior de 1934 estaba superada por la realidad social, en la que también existen tensiones políticamente sensibles. La adquisición de la nacionalidad belga por elección de nacionalidad seguía sometida al control judicial. En este artículo, se dan explicaciones acerca de la jurisprudencia que se ha desarrollada desde entonces.

a. La elección ordinaria de nacionalidad

Las condiciones para la concesión de la nacionalidad por elección son principalmente una aplicación des *ius soli*; excepcionalmente, se recurre al *ius sanguinis*.

Por una parte, el juez tiene que evaluar el cumplimiento de las condiciones de admisibilidad. También se pueden calificar como „objetivas”, porque se refieren a exigencias de edad, de residencia y de filiación (art. 13 y 14 C.N.B.). Sólo una derogación es posible: la residencia en el extranjero puede ser equiparada con la residencia en Bélgica cuando el interesado pruebe haber mantenido un verdadero lazo con Bélgica, que tiene que ser personal y que ya tiene que existir antes de la residencia en el extranjero. Exceptionalmente, también se puede apelar al fenómeno jurídico de la „fuerza mayor” para deshacer la caducidad de un derecho a causa del vencimiento de plazos.

Por otra parte, también el cumplimiento de las condiciones básicas está sometido

al juicio del juez. Se pueden calificar como „subjetivas”. Estas condiciones son cumulativas y tienen cada una un contenido propio:

1) el interesado no puede estar al origen, por motivo de su comportamiento personal, de hechos importantes que constituyan un impedimento para la accesión a su solicitud,

2) con su comportamiento personal, no puede haber manifestado una falta de voluntad de integración en la sociedad belga.

La manera negativa de formular esta segunda condición permite alcanzar la conclusión que se presume no existen motivos de denegación si se hace la declaración de elección de nacionalidad.

Desde la entrada en vigor del C.N.B., la jurisprudencia ha dado un contenido a esas condiciones, de manera que se pueden distinguir algunas grandes líneas, aunque, de momento, aún no se pueden hablar de una aplicación completamente inequívoca de la ley.

La jurisprudencia considera como hechos importantes que constituyen un impedimento para la accesión a la nacionalidad, todo comportamiento del solicitante, que pueda traer consigo consecuencias perjudiciales o peligrosas para la comunidad, acciones con las cuales el interesado ha manifestado su menosprecio de las normas que rigen la vida de la comunidad o su incompetencia de someterse a esas normas. El cometido autónomo y específico del juez de verificar los hechos mismos en el marco del art. 15, § 2 C.N.B., implica que siempre mantiene su entero derecho de apreciación y tiene la obligación de examinar la importancia de los hechos mismos. No está obligado por juicios anteriores, que sea del tribunal de menores o que sea del Juzgado de primera Instancia e Instrucción, aun cuando los hechos consten *erga omnes* de acuerdo con una condena penal. Puede considerar las condenas incurridas en el extranjero como suficientes o no para denegar la solicitud y la consecuencias de una rehabilitación concedida quedan sin efecto. Las infracciones que son testimonio de una mentalidad que muestra una falta de respeto del orden social y que ponen en peligro la tranquilidad y la seguridad de los conciudadanos constituyen normalmente un impedimento.

La segunda condición, es decir la existencia de una voluntad suficiente de integración, no requiere una asimilación total, y no exige que los extranjeros que deseen quedarse en Bélgica pierdan su naturaleza distinta e imiten en todo a la población del país. Por otra parte, su comportamiento tiene que mostrar que desean vivir en armonía con los belgas. En los ejemplos discutidos de la jurisprudencia, hay distintos criterios de evaluación: enseñanza, conocimiento de lenguas, tolerancia religiosa, factores económicos, participación en la vida profesional, lazos políticos con el país de origen...

Es preferible examinar una situación globalmente y basar su convicción en un conjunto de elementos que puedan ser testimonio de una actitud suficientemente positiva.

b. Adquisición de la nacionalidad belga por el esposo extranjero de un belga

La introducción del C.N.B. puso fin a la desigualdad jurídica entre el hombre y la mujer. En principio, el matrimonio no altera la nacionalidad, pero dada la oportunidad de la unidad de nacionalidad dentro del matrimonio, se le ha concedido al esposo extranjero de un belga, sin condiciones de edad, la posibilidad particular de elección de nacionalidad.

El Art. 16, § 2 enumera las condiciones particulares en lo relativo a la residencia

y la convivencia de los cónyuges durante seis meses al mesos y remite además a las condiciones puestas en el art. 15 para la opción habitual. Por lo tanto, se supone generalmente que el procedimiento y la condiciones básicas para la acceso a la elección de nacionalidad son los mismos que para la opción habitual.

La condición adicional de 6 meses de convivencia fue establecida para evitar los matrimonios ficticios, y con esta forma de elección de nacionalidad, el juez puede diferir el fallo por dos años al máximo, cuando la duración de la convivencia en Bélgica sea demasiado breve para poder evaluar la voluntad de integración.

En cuanto al comienzo y el transcurso del plazo de 6 meses de convivencia, existen distintas visiones en la doctrina y la jurisprudencia. La jurisprudencia constante del Tribunal de Apelación en Bruselas exige que la convivencia se sitúe después del matrimonio y continúe durante todo el procedimiento, o sea hasta después de la transcripción de la sentencia en el Registro Civil. Este punto de vista, también lo defiende el Sr. Verwilghen basándose en una interpretación exegética de la ley.

El Tribunal en Amberes se contenta con el hecho de haber existido una convivencia real durante seis meses al menos, y tiene en cuenta los períodos de convivencia tanto antes del matrimonio como después, y opina que es suficiente que los cónyuges convivan en el momento de la declaración de elección de nacionalidad. Esta visión se basa en el debate parlamentario que, como lo ha señalado Ch. Closset, no está acorde con el texto final de la ley.

Tal como es el caso para la elección ordinaria de nacionalidad, la residencia común en el extranjero puede ser equiparada a una residencia en Bélgica cuando el interesado pruebe que se ha creado un verdadero lazo entre él y Bélgica.

c. Adquisición de la nacionalidad belga por ostentar el estado de belga

La persona que ha tenido el disfrute, durante diez años ininterrumpidos, del estado de belga, que sólo puede ser probado por el ejercicio de derechos reservados a los belgas, puede, en caso de contestación de su nacionalidad, hacer una declaración según el procedimiento de la elección „ordinaria” de nacionalidad.

El papel del tribunal es muy limitado en este caso. En virtud del art. 17 C.N.B., la acceso a la elección de nacionalidad sólo puede ser negada si la presunta posesión de estado es insuficiente.

d. La recuperación de la nacionalidad belga

Quien ha sido belga por nacimiento, tiene al menos 18 años y tiene su residencia habitual en Bélgica durante doce meses previo al la solicitud de recuperación de la nacionalidad belga, puede obtener ésta si la había perdido por otra manera que por caducidad (Art. 24 C.N.B.).

También en esta hipótesis, las cortes y los tribunales tienen que acceder a esta declaración según el procedimiento y la condiciones del art. 15, § 1 C.N.B. Cuando la pérdida de la nacionalidad belga sea la consecuencia de una renuncia, tienen que examinar además las circunstancias en las cuales ha sido hecha, así que las razones por las cuales el interesado quiere recuperar la nacionalidad belga.

e. Evolución actual

Conforme a la Ley del 13 de junio de 1991, un complemento importante del C.N.B. entrará en vigor el 1 de enero de 1992, con la finalidad principal de facilitar la adquisición de la nacionalidad belga por extranjeros de la segunda y tercera generación.